

Αποφαση 363/2020 Ελ.Συν / τμημ II

Αγωγή καταβολής διαφοράς των ποσών συντάξεων πρώην μέλους του ΝΣΚ, μη εφαρμοζόμενων των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Επί αγωγών συνταξιούχων υπαγόμενων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με αντικείμενο την ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από τη συνταξιοδοτική τους σχέση, είτε ευθέως εκ του νόμου, είτε ένεκα αδικοπραξίας κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., παθητικώς νομιμοποιείται πάντοτε το Ελληνικό Δημόσιο. Για τις σχετικές αποζημιωτικές απαιτήσεις που γεννώνται από την εφαρμογή των οικείων συνταξιοδοτικών διατάξεων για το διάστημα από 1.1.2017 και εντεύθεν, κατά το οποίο η αρμοδιότητα πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου έχει μεταφερθεί στον ΕΦΚΑ, το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και να νομιμοποιείται παθητικώς στις σχετικές δίκες και ως επί οφειλής εις ολόκληρον, ο δανειστής έχει την απόλυτη ευχέρεια να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη είτε ολικά είτε μερικά, η δε καταβολή από έναν εκ των υποχρέων ενεργεί αντικειμενικώς και ως προς τους λοιπούς. Πενταετής παραγραφή των απαιτήσεων.

Επειδή με την κρίση του αυτή το Δικαστήριο αναγνωρίζει χρηματικές αξιώσεις από περιοδικές συνταξιοδοτικές παροχές, υπό το πρίσμα αφενός του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 και 13 της ΕΣΔΑ, αφετέρου των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, κατ' άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1α' του Συντάγματος, που διατρέχουν και το σύνολο της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 973/2010, απόφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011 και, κατ' αναλογία, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδα, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vincic και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56), τόσο το απορρέον από την απόφαση αυτή δεδουλευμένο (άρθρο 197 του ΚΔΔ) όσο και η υποχρέωση συμμόρφωσης του Ελληνικού Δημοσίου προς το περιεχόμενό της (άρθρα 1 και επ. του ν. 3068/2002, Α' 274) εκτείνονται και σε απαιτήσεις που αφορούν χρονικό διάστημα μεταγενέστερο εκείνου που καλύπτεται με τη δικαστική απόφαση. Και τούτο, στον βαθμό που οι απαιτήσεις αυτές απορρέουν από την ίδια έννομη σχέση και στηρίζονται στην ίδια νομική βάση (βλ. επί του δεδουλευμένου ΑΠ Ολ. 10/2002, 310/2017 και επί της υποχρέωσης συμμόρφωσης Τριμ. Συμβ. Συμμ. ΣτΕ πρακτ.1/2017, 13/2016, 57/2008, 35, 17/2007).

Αποφαση 363/2020

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ/ΤΜΗΜΑ II

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 17 Ιανουάριου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Νικολέτα Ρένεση, Σύμβουλοι, Νικόλαος Βόγκας (εισηγητής) και Αθανάσιος Καρακίδιας, Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικράτειας: Παραστάθηκε ο Επιτροπέων Πάρεδρος της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλύμενη Εενική Επίτροπο της Επικράτειας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 23.11.2017 (Α.Β.Δ. 3060/27.11.2017) αγωγή:

Του ... του ..., κατοίκου ... Αττικής (οδός ..., αρ. ..., Τ.Κ. ...), ο οποίος παραστάθηκε διά της πληρεξούσιας δικηγόρου του Βασιλικής Σκορδάκη (ΑΜ ΔΣΑ 11217), κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο του ενάγοντος, η οποία δήλωσε ότι μετατρέπει το αγωγικό αίτημα από

κατανηφιστικό σε αναγνωριστικό και ζήτησε την παραδοχή της αγωγής.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αγωγής, και Τον Επιτροπείοντα Πάρεδρο της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο, Αποφάσισε τα εξής:

Ι. Με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων, πολιτικός συνταξιούχος, πρώην Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ζητεί, μετά τη νόμιμη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης μετατροπή του αιτήματος του από κατανηφιστικό σε αναγνωριστικό, να αναγνωριστεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, το ποσό των 44.660,48 ευρώ. Από το ως άνω συνολικώς διεκδικούμενο ποσό, ζητεί α) το ποσό των 39.660,48 ευρώ ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, το οποίο, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του και όπως συνάγεται από τον εκ μέρους του τρόπο υπολογισμού του ανωτέρω ποσού, αντιστοιχεί στη διαφορά των ποσών συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017 και των ποσών που θα ελάμβανε, εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών, καθώς και του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι οποίες, όπως προβάλλεται, έρχονται σε αντίθεση με κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, δηλαδή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, καθώς και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και β) το ποσό των 5.000,00 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

ΙΙ. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, οι διαφορές που αναφύονται από την απονομή συντάξεων δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, όσων έλκουν από αυτούς συνταξιοδοτικό δικαίωμα και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών -στις οποίες συγκαταλέγονται και οι εγειρόμενες διαφορές στο πλαίσιο της αδικοπρακτικής ευθύνης του Δημοσίου από τη θέσπιση και εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων, εντός του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος, που φέρονται ως αντιβαίνουσες σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις- ανήκει στην ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Αποκλείεται δε η κρίση άλλων δικαστηρίων επί των εν λόγω θεμάτων, ευθέως ή παρεμπιπτόντως (βλ. ΑΕΔ 1/2004, 4, 3/2002, 4/2001, Ε.Σ. Ολ. 484/2018, ΣτΕ Ολ. 2066/1999, 303/1998, ΣτΕ 1827/2010, 516/2004).

Β. Τα ανωτέρω ισχύουν με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και των διατάξεων του οργανικού του Συντάγματος ν. 3038/2002 (Α' 180), επί ζητημάτων που αφορούν ειδικώς στους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, σύμφωνα με το άρθρο 100Α του Συντάγματος, δύναται δε ταυτόχρονα να επηρεάσουν τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου των προσώπων αυτών (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 187/2018, 8, 89/2013, 109/2012, 61, 62/2011, 11/2010 και 165/2008, Ε.Σ. Ολ. 327/2018, 1520, 1521/2016, 4708, 4709/2015). Κατά την έννοια της ανωτέρω συνταγματικής διάταξης, ερμηνευόμενης σε συνδυασμό με τις θεμελιώδεις διατάξεις των άρθρων 8, 26, 93, 94, 95, 98, 100 και 100Α του Συντάγματος, το Ειδικό Δικαστήριο επιλύει το νομικό ζήτημα που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του μία φορά, με την πρώτη απόφασή του, και στη συνέχεια παραπέμπει τις άλλες σχετικές υποθέσεις, στις οποίες ανακύπτει το ίδιο ζήτημα, για περαιτέρω εκδίκαση στο αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο υποχρεούται σε κρίση τους, σύμφωνα με τη δοθείσα από το Ειδικό Δικαστήριο λύση. Με βάση τα ανωτέρω, όταν, μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3038/2002, περί συγκρότησης του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, εισαχθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο διαφορά σχετική με συντάξεις δικαστικών λειτουργών ή μελών του ΝΣΚ, στην οποία τίθεται νομικό ζήτημα που μπορεί να επηρεάσει τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, το Ελεγκτικό Συνέδριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να παραπέμψει τη διαφορά αυτή στο ως άνω Ειδικό Δικαστήριο. Η υποχρέωση αυτή, όμως, ατονεί,

όταν το τιθέμενο νομικό ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί με προηγούμενη απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι, κατά τον απορρέοντα από το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος κανόνα, ότι δηλαδή το εν λόγω Δικαστήριο μία φορά μόνο επιλύει το τεθέν σ' αυτό νομικό ζήτημα, δεν συντρέχει πλέον λόγος παραπομπής της υπόθεσης σ' αυτό, για την εν συνεχεία εκ νέου παραπομπή της στο Ελεγκτικό Συνέδριο και την κατ' ουσία εκδίκασή της. Στην περίπτωση αυτή, το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως αρμόδιο Δικαστήριο, προβαίνει το ίδιο στην περαιτέρω εκδίκαση της υπόθεσης, βάσει, όμως, της νομικής λύσης που έχει ήδη δοθεί από το Ειδικό Δικαστήριο στο κριθέν ίδιο νομικό ζήτημα που εκκρεμεί ενώπιον του (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 84/2014, Ε.Σ. Ολ. 1659/2011, 4327/2014, 2497/2016, ΙΙ Τμ. 682/2018, 5069/2015).

Γ. Ενόψει αυτών, η κρινόμενη αγωγή, που εισάγεται ύστερα από ένδικο βοήθημα που κατατέθηκε μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3038/2002, δεν πρέπει να παραπεμφθεί στο Ειδικό Δικαστήριο, αφού το κρινόμενο για επίλυση νομικό ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί από αυτό (αποφ. 1 έως 4/2018, βλ. κατωτέρω σκέψη VI) τόσο για τους δικαστικούς λειτουργούς όσο κατ' επέκταση και για το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, εφόσον, κατά το άρθρο 100Α του Συντάγματος, στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ επιφυλάσσεται η αυτή ακριβώς με τους δικαστικούς λειτουργούς μισθολογική και συνταξιοδοτική μεταχείριση (βλ. Ε.Σ. Ολομ. 6/2008, 2497/2016). Συνεπώς, το παρόν Τμήμα οφείλει να κρατήσει την υπόθεση και να προβεί στην περαιτέρω εκδίκασή της, κατ' αντιμωλία των διαδίκων.

III. Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικώς ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (άμεσα και έμμεσα όργανα του Κράτους), που συνδέονται με ειδική νομική σχέση με το Κράτος (βλ. μεταξύ άλλων τη νομοθετική πράξη ΧΝΒ' του 1861, άρθρα 94, 114 και 49 εδ. γ' του Συντάγματος του 1927, άρθρα 61, 87 επ., 98 εδ. δ' και 101 του Συντάγματος του 1952). Ειδικότερα, το Σύνταγμα του 1975, όπως ισχύει και μετά τις ύστερες αναθεωρήσεις του, περιλαμβάνει διατάξεις, από τις οποίες απορρέει, μεταξύ άλλων, η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών και του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ (άρθρα 87 επ. και 100Α), των βουλευτών (άρθρα 59 και επ.), των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3), των πανεπιστημιακών (άρθρο 16), των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών (άρθρο 21 παρ. 3), των δημόσιων υπαλλήλων (άρθρα 103 και 104), ενώ περιέχει και ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευή και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρα 73 παρ. 2 και 3), την απονομή των συντάξεων (άρθρο 80), αλλά και την ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ'), όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη ΙΙΑ). Από το σύνολο δε των ρυθμίσεων αυτών συνάγεται ότι το Σύνταγμα κατοχυρώνει ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, ΙΙ Τμ. 1176/2018, πρβλ ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013)

Β. Στο πλαίσιο της απορρέουσας από τις ανωτέρω διατάξεις θεσμικής εγγύησης του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού καθεστώτος, η έννοια της «σύνταξης» στις συνταγματικές αυτές ρυθμίσεις είναι νομικώς προκαθορισμένη από τις διατάξεις των προϊσχυόντων Συνταγμάτων και, ιδίως, των νομοθετημάτων που είχαν εκδοθεί σε εκτέλεσή τους (πρβλ. ΑΕΔ 1/2004, 4/2001, 5/1999). Όπως δε συνάγεται από το σύνολο των ισχυουσών κατά τη θέσπιση του Συντάγματος του 1975 συνταξιοδοτικών διατάξεων (βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του α.ν. 1854/1951 της 23/23 Ιουνίου 1951 «Περί απονομής των Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», Α' 182, του ν. 3163/1955 «περί συνταξιοδοτήσεως του προσωπικού του Ι.Κ.Α.» Α' 71), ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η ισόβια περιοδική παροχή που καταβάλλεται στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, για τη δε απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που τους συνδέει με την υπηρεσία. Το ύψος αυτής πρέπει να τελεί σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας, αναλόγως των ιδιαίτερων υπηρεσιακών συνθηκών εκάστης κατηγορίας, εξασφαλίζοντας γι' αυτούς αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης [βλ. σχετικώς τη νομοθετική αποτύπωση της αρχής αυτής στα άρθρα 10 και 41 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, στα άρθρα 9 και 34 των

διαδοχικώς ισχυσάντων Συνταξιοδοτικών Κωδίκων του α.ν. 1854/1951, του π.δ/τος 1041/1979, του π.δ/τος 166/2000, Α' 153, και π.δ/τος 169/2007, Α' 210, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 1-4/2018, Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, Ε.Σ. Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, και συγκριτικά αποφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2005, 2BVL 17/09, άρθρο L1 του Γαλλικού Συνταξιοδοτικού Κώδικα (Loi 64- 1339 1964-12-29) και αποφ. Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, No 2010-QPC, Γαλλ. Συμβουλίου της Επικράτειας της 18.7.2006, No 274664],

Γ. Περαιτέρω, το σύστημα ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων, όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης και των εξομοιούμενων προς αυτήν κατηγοριών, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικώς οργανώθηκε από τον νομοθέτη σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης.

Τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι ανωτέρω, στο πλαίσιο δε της λειτουργίας των συστημάτων αυτών, η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, όπως και στην περίπτωση του κατοχυρωθέντος με το Σύνταγμα θεσμού, ενώ, όπως προεκτέθηκε, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της, εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει τον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την Υπηρεσία (βλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, αποφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52 της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

Δ. Εξάλλου, το δημοσίου δικαίου δικαίωμα σε σύνταξη υπό την προεκτεθείσα έννοια, που εκπορεύεται από την κατά τα ανωτέρω συνταγματική θεσμική εγγύηση, με την οποία περιβάλλονται οι κατηγορίες αυτές συνταξιούχων, εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, που καταλαμβάνει και τις συνταξιοδοτικές απαιτήσεις (βλ. Ε.Σ. Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 1176/2017), ενώ απολαμβάνει και της συρρέουσας προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 6.7.2005, Κόκκινης κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, σκ. 29, απόφ. της 4.12.2008, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, σκ. 27, απόφ. της 22.10.2009, Khoniakina κατά Γεωργίας, σκ. 29, απόφ. της 19.6.2012, Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, σκ. 69 επ., Ε.Σ. Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997). Οι καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές σαφώς διακρίνονται, ενόψει της ιστορικής και τελολογικής ερμηνείας των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων, αλλά και της ανάγκης πρακτικής εναρμόνισης των συνταγματικών διατάξεων και θεσμών, από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, θεσμού κατοχυρωθέντος ρητώς στο Σύνταγμα μόλις με την αναθεώρηση του 1975, που όριζε, στο άρθρο 22 παρ. 4 αυτού, ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει» (ήδη άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μετά το από 6.4.2001 ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, Α' 84), η οποία συνίσταται στην, έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.), που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του (βλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015). Τούτο δε, ακόμη και όταν από τις παροχές αυτές δύνανται να επωφελούνται και οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί (βλ. ΣτΕ 226/2012) ή όταν πρόκειται για κοινωνικοασφαλιστικές παροχές που χαρακτηρίζονται σε επίπεδο νόμου ως «συντάξεις», υπό την έννοια της περιοδικώς καταβαλλόμενης παροχής, καθόσον αυτές δεν έχουν χαρακτήρα αμοιβής, όπως οι κατά τις ανωτέρω ρυθμίσεις συντάξεις των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών που χορηγούνται στο πλαίσιο της ειδικής σχέσης που τους συνδέει με το Κράτος, αλλά τον χαρακτήρα ασφαλιστικής παροχής μετά την επέλευση του ασφαλιστικού

κινδύνου (βλ. ΑΕΔ 2/2004, Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 244/2017).

Ε. Στο ίδιο πλαίσιο, το κόστος της σύνταξης βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, ήτοι το Δημόσιο Ταμείο (βλ. τους διαχρονικώς ισχύοντες συνταξιοδοτικούς κώδικες, ειδικότερα, άρθρο 1 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, Α' 505, άρθρο 1 του α.ν. 1854/1951, άρθρο 1 του π.δ/τος 1041/1979, Α' 292, άρθρο 1 του π.δ/τος 166/2000 και άρθρο 1 του π.δ/τος 169/2007 και βλ. ΑΕΔ 28, 2/2004), ενώ το βάρος αυτό δύναται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (βλ. μεταξύ άλλων τον ανωτέρω ν. 3163/1955, Ε.Σ. Ολ. 1277/2018, 244/2017, 1510/1996). Ο φορέας παροχής της σύνταξης των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και δη το Δημόσιο ή άλλος φορέας, που αναλαμβάνει την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων, δεν ενεργεί ως οργανισμός ή φορέας κοινωνικής ασφάλισης (βλ. Ε.Σ. Ολ. 32/2018, 244/2017, 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά.). Η καταβολή δε της σύνταξης τελεί πάντοτε υπό την εγγύηση του Κράτους και δη του Δημοσίου, όταν πρόκειται για συντάξεις που καταβάλλονται σε συνδεδεμένους με αυτό με υπηρεσιακή σχέση, ενόψει του ότι συνιστά απόρροια της ειδικής λειτουργικής σχέσης του δικαιούχου με αυτό ως εργοδότη, χωρίς να συνδέεται με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου από τις εισφορές των εν ενεργεία δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Τούτο δε, ακόμη και όταν αυτές επιβάλλονται ως όρος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικής προσδοκίας, στο πλαίσιο αυτοχρηματοδότησης του συστήματος, ενόψει των αρχών της εν ευρεία εννοία ανταποδοτικότητας και της επαγγελματικής διαγενεακής αλληλεγγύης (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990, Α' 138, και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992 Α' 165, Ε.Σ. Ολ. 244/2017, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004). Ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να οργανώνει το σύστημα συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση αποθεματικών κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για τη χρηματοδότηση των συντάξεων), σεβόμενος, όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού όπως αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα, χωρίς να αλλοιώνει την ιδιαίτερη εγγυητική θέση του Δημοσίου, ως εργοδότη, στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα και χωρίς να αναιρεί την πρακτική αποτελεσματικότητα των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων (βλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015).

Α. Από τις διατάξεις του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., περί αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου, που έχουν ως συνταγματικό τους θεμέλιο την κατά το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη (βλ. ΣτΕ Ολ. 1501/2014, ΣτΕ 48/2016, 980/2002), συνάγεται ότι, για να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω πράξης ή παράλειψης των οργάνων του κατά την άσκηση της ανατεθειμένης σ' αυτά δημόσιας εξουσίας, απαιτείται, μεταξύ άλλων, η πράξη ή παράλειψη να είναι παράνομη. Εκ του ότι δε ο νομοθέτης, είτε με νόμο είτε με διοικητική κανονιστική πράξη που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση νόμου, καθορίζει γενικότερα τους όρους του αδικού, παρέπεται ότι δεν μπορεί να προκύψει, έστω και αν προκαλείται ζημία σε τρίτο, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., από την εκ μέρους της πολιτείας νομοθέτηση με τα αρμόδια αυτής όργανα ή από την παράλειψη των οργάνων αυτών να νομοθετήσουν, εκτός αν από τη νομοθέτηση ή την παράλειψή της γεννάται αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 73/2012, 26/2006, ΣτΕ Ολ. 479-481, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 2544/2013 7μ., 730/2010, 909/2007, 1038/2006 7μ.). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση του ζημιωθέντος γεννάται, μόνο αν οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται απευθείας από την επίμαχη διάταξη, πριν και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εφαρμογή της με πράξη της Διοίκησης. Στις λοιπές περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται από την εφαρμογή του ανωτέρω κανόνα δικαίου, δηλαδή από την πράξη της Διοίκησης που τον εφαρμόζει στην ατομική περίπτωση, η ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος προκύπτει, όχι από τον κανόνα δικαίου, αλλά από την τελευταία αυτή πράξη, που, όταν συνιστά πράξη οργάνου ν.π.δ.δ., στοιχειοθετεί και ευθύνη του τελευταίου προς αποζημίωση κατ' άρθρο 106 Εισ.Ν.Α.Κ. (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 450/2013 7μ., 2773/2010 7μ., 3093/2009, 1038/2006 7μ.). Περαιτέρω, για τη θεμελίωση της ευθύνης προς αποζημίωση απαιτείται, μεταξύ

άλλων, να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης πράξης ή παράλειψης ή υλικής ενέργειας και της επελθούσας ζημίας. Ο σύνδεσμος αυτός υφίσταται, όταν, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, η φερόμενη ως ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων και εν όψει των ειδικών συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης, ήταν εξ αντικειμένου ικανή και πρόσφορη να επιφέρει το ζημιογόνο γεγονός (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 4100/2012, 3124/2011). Εν όψει αυτών, γεννάται αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., μεταξύ άλλων, και από τη θέσπιση συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων, με τις οποίες μεταβάλλεται το ύψος των συντάξεων, εφόσον οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις, έχουν ευρύτερες συνέπειες για τη συνταξιοδοτική κατάσταση των δικαιούχων και η εφαρμογή τους από τη Διοίκηση σε κάθε ατομική περίπτωση συνιστά άμεση συνέπεια της θέσπισής τους, με αποτέλεσμα η ενέργεια της Διοίκησης να συνιστά μεν αυτοτελή και αναγκαίο αιτιατό όρο του ζημιογόνου αποτελέσματος, χωρίς όμως να επιφέρει διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της αντιβαίνουσας σε υπερνομοθετικής ισχύος ρυθμίσεις κανονιστικής διάταξης και της επελθούσας ζημίας, διατηρώντας κατά τούτο την αδικοπρακτική ευθύνη του Δημοσίου ακέραη (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014). **B.**

Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 926, 481, 482 και 483 του Αστικού Κώδικα, εφαρμοζομένων και στο πλαίσιο της κατά τα άρθρα 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ. αδικοπρακτικής ευθύνης του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., αν ευθύνονται περισσότεροι για αποζημίωση από αδικοπραξία, έναντι του δικαιούχου της αποζημίωσης ενέχονται όλοι εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του μέτρου συμμετοχής αυτών, αντιστοίχως δε ο δικαιούχος της αποζημίωσης δύναται να ζητήσει ολόκληρη την αποζημίωση από οποιονδήποτε των συνυπεύθυνων εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του βαθμού συμμετοχής εκάστου στην τέλεση της αδικοπραξίας. Άλλωστε, επί οφειλής εις ολόκληρον, κατ' άρθρο 482 του Αστικού Κώδικα, ο δανειστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη ή και από τους δύο είτε ολικώς είτε μερικώς, σε περίπτωση δε κατά την οποία η αποζημίωση καταβληθεί πλήρως από έναν εκ των εις ολόκληρον υπόχρεων, σύμφωνα με το άρθρο 483 του Αστικού Κώδικα, η ενοχή εις ολόκληρον, όσον αφορά στη σχέση του δικαιούχου με τους συνευθυνόμενους, αποσβέννεται και ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητήσει από άλλον υπόχρεο την εκ νέου καταβολή της αποζημίωσης (βλ. ΣτΕ Ολ. 169/2010, ΣτΕ 1029, 76/2018, 21/2015, 3055, 3056, 3196, 3343, 4739, 4740/2014, πρβλ. ΑΠ 630/2015, 1046/2011, 1379/2009, 150/2007).

1. Α. Από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304), που ως διάταξη δικονομικού πλαισίου εφαρμόζεται σε όλες τις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες, ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της ενότητας και συνοχής του δικονομικού συστήματος, ως βασικών πτυχών της αρχής της δίκαιης δίκης, κατά τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ (πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδος, σκ. 39, 46, ΣτΕ 674/2018), σε συνδυασμό και με τις ρυθμίσεις του άρθρου 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), αναλόγως εφαρμοζομένων και σε αγωγές που εκδικάζονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο βάσει του άρθρου 123 του ίδιου ως άνω διατάγματος (όπως αντικ. από το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135), συνάγεται ότι επί αγωγών συνταξιούχων υπαγόμενων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με αντικείμενο την ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από τη συνταξιοδοτική τους σχέση, είτε ευθέως εκ του νόμου, είτε ένεκα αδικοπραξίας κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., παθητικώς νομιμοποιείται πάντοτε το Ελληνικό Δημόσιο. Και τούτο, διότι αυτό, μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος και της καταβολής των συντάξεων, ως συνέχειας των αποδοχών (βλ. σκέψη ΙΙΙ Ε), αλλά και τον κατ' αρχήν φορέα της συνταξιοδοτικής σχέσης (βλ. άρθρο 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, κωδικοποιηθέντος με το άρθρο πρώτο του π.δ/τος 169/2007, Α'

210), με συνέπεια να καταλαμβάνεται το Ελληνικό Δημόσιο από τις συνέπειες της δικαστικής απόφασης (εκτελεστότητα, δεδικασμένο, υποχρέωση συμμόρφωσης), ανεξαρτήτως του εάν βαρύνεται αποκλειστικώς αυτό με την πληρωμή του σχετικού ποσού ή εάν το οικονομικό αυτό βάρος έχει αναδεχθεί και άλλος φορέας (βλ. σκέψεις III Α, Γ και Ε και πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 1453/2006). Περαιτέρω, όταν αντικείμενο της αγωγής συνιστούν αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., από τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή διατάξεων που φέρονται ως αντιβαίνουσες σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες δικαίου, στον βαθμό που οι διατάξεις αυτές επιφέρουν ευρύτερες συνταξιοδοτικές συνέπειες και η εφαρμογή τους από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση συνιστά άμεση συνέπεια της θέσπισής τους, το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται παθητικώς, όχι μόνο λόγω της, κατά τα ανωτέρω, εκ του Συντάγματος θέσης του ως εγγυητή του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος, αλλά ως και εκ της ευθύνης που απορρέει από τη θεσμοθέτηση των διατάξεων αυτών (βλ. σκέψη IV Α).

Β. Ειδικότερα, για αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις γεννηθείσες κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τις 31.12.2016, κατά το οποίο οι συνταξιοδοτικές διατάξεις επί του κανονισμού και της πληρωμής των συντάξεων των υπαγομένων στο καθεστώς αυτό εφαρμόζονταν από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής, που εντασσόταν οργανικά στο Υπουργείο Οικονομικών (βλ. άρθρα 48, 49, 50, 51 και 52 του π.δ/τος 111/2014 «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών», όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο», Α' 178), η σχετική αποζημιωτική ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου απορρέει τόσο από την εγγυητική του θέση στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, όσο και από τη θεσμοθέτηση των σχετικών διατάξεων, αλλά και από την εφαρμογή τους από τα όργανά του (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 478-481/2018, 4741/2014). Η δυνατότητα δε του δικαιούχου να απαιτήσει δικαστικώς την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων από το Ελληνικό Δημόσιο και η παθητική νομιμοποίηση του τελευταίου, στις δίκες που έχουν ως αντικείμενο αποζημιωτικές αξιώσεις γεννηθείσες μέχρι τις 31.12.2016, δεν αναιρούνται από τη μεταφορά της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων από 1.1.2017 στον συσταθέντα με το άρθρο 51 του ν. 4387/2016 (Α' 85) «Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (εφεξής «ΕΦΚΑ»), μεταφορά που συντελέστηκε με την κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 100 παρ. 1 εδ. β του ν. 4387/2016 εκδοθείσα κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), με την οποία ορίστηκε ότι από την ως άνω ημερομηνία (1.1.2017) καταβάλλονται από τον ΕΦΚΑ και αναδρομικά συντάξεων του Δημοσίου, έστω και αν ανατρέχουν σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας αυτής. Επίσης, η παθητική νομιμοποίηση του Ελληνικού Δημοσίου, σε δίκες με αντικείμενο αποζημιωτικές αξιώσεις που γεννήθηκαν μέχρι τις 31.12.2016, δεν αναιρείται ούτε μετά τις 30.4.2018, οπότε και ολοκληρώθηκε – σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), που εκδόθηκε κατ' επίκληση των άρθρων 51, 53 παρ. 2, 100 παρ. 1 του ν. 4387/2016 και 395 του ν. 4512/2018 (Α' 5) – η μεταφορά αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον ΕΦΚΑ. Και τούτο διότι, ενόψει του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, της εκ του Συντάγματος εγγυητικής θέσης του Δημοσίου σ' αυτό, της σαφούς συνταγματικής του διάκρισης, ως συνταξιοδοτικού φορέα, από τους κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος φορείς κοινωνικής ασφάλισης (βλ. σκέψεις III Γ και Ε), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 51, 53 και 70 του ν. 4387/2016, συνάγεται ότι ο ΕΦΚΑ δεν συνιστά οιονεί καθολικό διάδοχο του Δημοσίου, ούτε συνεχίζει τις σχετικές δίκες αυτού, όπως αντιθέτως συμβαίνει με τους φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς κοινωνικής ασφάλισης που συγχωνεύθηκαν σ' αυτόν και απώλεσαν τη νομική τους προσωπικότητα (βλ. σχετικώς ΣτΕ 1965, 1835, 1383, 442/2018) ή κατά το σκέλος που απορροφήθηκαν από τον ΕΦΚΑ με τη μεταφορά σ' αυτόν των κοινωνικοασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων (βλ. σχετικώς για τον ΟΓΑ, ΣτΕ 1839, 1670, 29/2018, 3326, 2128, 744/2017 και για το ΝΑΤ, ΣτΕ 1067/2018). Αυτό, άλλωστε, συνάγεται και από τη σταδιακή μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Δημοσίου στον ΕΦΚΑ με ειδικές ρυθμίσεις, όλως διακριτές από το σύστημα της εκ του νόμου οιονεί καθολικής διαδοχής, που υιοθετήθηκε για τους φορείς κοινωνικής

ασφάλισης, και χωρίς να προβλέπεται ρητώς καθ' οιονδήποτε τρόπο ότι ο ΕΦΚΑ υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Δημοσίου, που απορρέουν από την άσκηση των συνταξιοδοτικών του αρμοδιοτήτων (πρβλ. a contrario ΣτΕ 3436/2015, 4097/2015, 3298, 3297/2017, 1592/2010). Δοθέντος δε, ότι στις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και των ως άνω κ.υ.α. δεν ορίζεται κατά τρόπο ρητό, σαφή και προβλέψιμο (πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2649, 1738/2017, πρβλ. ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ 2034/2011 Ολ., 4731/2014, 640/2015 κ.ά., ΔΕΕ απόφ. της 18.11.2008, C- 158/07, Jacqueline Forster κατά Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep, σκ. 67, βλ. και τον ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης», Α' 34, στο άρθρο 2 παρ. 1 περ. η ή όπου μεταξύ των αρχών καλής νομοθέτησης περιλαμβάνεται και η ασφάλεια δικαίου), ότι το Ελληνικό Δημόσιο παύει να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και ότι αποκλειστικώς υπόχρεος προς ικανοποίηση αυτών φορέας καθίσταται πλέον ο ΕΦΚΑ, συνάγεται, τόσο υπό των ως άνω άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ περί πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όσο και των άρθρων 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ για τη προστασία της περιουσίας, όπως των συνταξιοδοτικής φύσης αξιώσεων (βλ. σκέψη III Δ), ότι το Ελληνικό Δημόσιο παραμένει υπόχρεο προς ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων, που γεννήθηκαν μέχρι τις 31.12.2016. Σε κάθε δε περίπτωση, με τη μεταφορά της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων στον ΕΦΚΑ, από 1.1.2017, θεσπίζεται και δική του αυτοτελής και πρόσθετη υποχρέωση καταβολής των σχετικών ποσών στους δικαιούχους, ήτοι των αποζημιωτικής φύσης αξιώσεών τους, που έχουν γεννηθεί μέχρι τις 31.12.2016, χωρίς να αποσβέννεται η αρχική υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου (πρβλ. άρθρο 477 του Αστικού Κώδικα περί της σωρευτικής αναδοχής χρέους, ελλείψει αντίθετης, ρητής και σαφούς ρύθμισης, βλ. ΑΠ 60/2017, 984/2006, 557/1999), με συνέπεια να ιδρύεται, για τις αξιώσεις του διαστήματος αυτού, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ παθητική εις ολόκληρον ενοχή, κατά τα άρθρα 481 επ. ΑΚ. Στο πλαίσιο αυτό, ο δικαιούχος δύναται να εναγάγει οποιονδήποτε των υπόχρεων – συνοφειλετών ή όλους μαζί ή συγχρόνως ή διαδοχικώς για το σύνολο ή για μέρος της παροχής (βλ. σκέψη IV Β και ΑΠ Ολ. 1770/2014, 176/1976). Και τούτο διότι, όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη IV Β), σύμφωνα με τα άρθρα 482 και 483 του Αστικού Κώδικα επί οφειλής εις ολόκληρον ο δανειστής έχει το δικαίωμα κατά τη νομικώς ανέλεγκτη και απολύτως ελεύθερη κρίση του να απαιτήσει την παροχή, κατά την προτίμησή του, από οποιονδήποτε συνοφειλέτη, είτε ολικά, είτε μερικά, εξυπακουομένου ότι σε περίπτωση που η αποζημίωση καταβληθεί πλήρως από ένα των εις ολόκληρο υπόχρεων, η ενοχή εις ολόκληρον, όσον αφορά τη σχέση του δικαιούχου με τους συνευθυνομένους, αποσβέννεται και ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητήσει από άλλο υπόχρεο την εκ νέου καταβολή της αποζημίωσης (βλ. ΣτΕ Ολ. 169/2010, Α.Π. 871/2010, 538/1966, 585/1966, 582/1967, 616/1967). Στο πλαίσιο αυτό, εάν έχει εναχθεί αποκλειστικώς το Ελληνικό Δημόσιο, αυτό δεν κωλύεται, κατ' εφαρμογή της κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς σχετικές δικαστικές αποφάσεις, να προβεί, με μεταφορά των σχετικών πιστώσεων στον ΕΦΚΑ, σε ικανοποίηση των συνταξιοδοτικών απαιτήσεων μέσω του φορέα αυτού, κατά την τακτική πληρωμή των συντάξεων από το τελευταίο.

Γ. Εξάλλου, για τις σχετικές αποζημιωτικές απαιτήσεις που γεννώνται από την εφαρμογή των οικείων συνταξιοδοτικών διατάξεων για το διάστημα από 1.1.2017 και εντεύθεν, κατά το οποίο η αρμοδιότητα πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου έχει μεταφερθεί στον ΕΦΚΑ, το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και να νομιμοποιείται παθητικώς στις σχετικές δίκες. Και τούτο, τόσο λόγω της κατά τα ανωτέρω εγγυητικής του θέσης στο εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, που το καθιστά άνευ ετέρου διάδικο στις σχετικές δίκες όσο και της αυτοτελούς αποζημιωτικής του ευθύνης που απορρέει από την θέσπιση διατάξεων, επί των οποίων προβάλλεται αντίθεση σε διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος. Η ευθύνη του δε αυτή και η αυτοτελής παθητική του νομιμοποίηση δεν αναιρούνται από την παράλληλη και εις ολόκληρον ευθύνη του ΕΦΚΑ, για την ικανοποίηση των απαιτήσεων που γεννώνται από 1.1.2017, τόσο ως φορέα που έχει παγίως αναδεχθεί το βάρος πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου κατά τα οριζόμενα στη σχετική κ.υ.α., όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, όσο και ένεκα της εφαρμογής των διατάξεων αυτών, κατά το διάστημα αυτό

από όργανά του, κατ' άρθρα 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ., σε συνδυασμό με το άρθρο 926 του Αστικού Κώδικα (βλ. σκέψη IV και ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014). Και τούτο, χωρίς να ιδρύεται, ελλείψει ειδικής ρητής, σαφούς και προβλέψιμης ρύθμισης, δικονομική υποχρέωση του ενάγοντος να στραφεί υποχρεωτικώς και κατά του τελευταίου αυτού φορέα. Αντιθέτως, όπως σαφώς συνάγεται από τον συνδυασμό των προεκτεθεισών ρυθμίσεων των άρθρων 926, 481, 482 του Α.Κ. και 115 του ΚΔΔ, δεν θεσπίζεται υποχρέωση και μάλιστα επί ποινή απαραδέκτου της σχετικής αγωγής του δικαιούχου της απαίτησης να αξιώσει την αποζημίωση από τους εις ολόκληρον ευθυνόμενους, είτε με χωριστές αγωγές συμμέτρως, είτε με κοινή αγωγή εις ολόκληρο, καθόσον, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, επί οφειλής εις ολόκληρον ο δανειστής έχει την απόλυτη ευχέρεια να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη είτε ολικά είτε μερικά, η δε καταβολή από έναν εκ των υποχρέων ενεργεί αντικειμενικώς και ως προς τους λοιπούς (βλ. ΣτΕ Ολομ. 169/2010, Α.Π. 871/2010, 538/1966, 585/1966, 582/1967, 616/1967). Σε κάθε δε περίπτωση, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο της συμμόρφωσης προς τη σχετική δικαστική απόφαση, το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να συμμορφωθεί, μέσω των οικείων υπηρεσιών του ΕΦΚΑ περί πληρωμής των αναδρομικών ποσών συντάξεων, κατά τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (βλ. ανωτέρω παρούσα σκέψη V Β).

Δ. Αντίθετη εκδοχή περί διαδοχής του Δημοσίου από τον ΕΦΚΑ και περί αποκλειστικής παθητικής νομιμοποίησης του τελευταίου στις σχετικές δίκες, τόσο για το χρονικό διάστημα μέχρι 31.12.2016, όσο και από 1.1.2017 και εντεύθεν, πέραν του ότι θα αντέβαιναν στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη ειδική θέση του Δημοσίου στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, που του προσδίδει και την άνευ ετέρου δικονομική θέση του παθητικώς νομιμοποιούμενου στις σχετικές δίκες, δεν θα εύρισκαν έρεισμα ούτε στις σχετικές οργανικές περί ΕΦΚΑ διατάξεις (άρθρα 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016), αλλά ούτε και στις διατάξεις των ως άνω κ.υ.α. για τη μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών αρμοδιοτήτων στον ΕΦΚΑ. Επίσης, κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στις συνταγματικώς κατοχυρωμένες και διατρέχουσες την ΕΣΔΑ αρχές της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας, σε σχέση με την ταυτότητα του πραγματικού οφειλέτη και υπόχρεου προς ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων, καθιστώντας αυτήν επισφαλή, χωρίς να έχει παρασχεθεί η δέουσα ενημέρωση στους δικαιούχους για την αποκλειστική επιδίωξη των αξιώσεών τους από τον ΕΦΚΑ (βλ. κατ' αναλογία απόφ. ΕΔΔΑ της 29.1.2013 Ζολώτας κατά Ελλάδος, σκ. 52-55), ενόψει και των ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, με τις οποίες απαιτείται, τόσο κατά το άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος, όσο και κατά το 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, να περιβάλλεται το δικαίωμα στην περιουσία, για την αποτελεσματική δικαστική του προστασία (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.9.2011, Ζαφρανάς κατά Ελλάδος, σκ. 36, της 5.2.2009 Βοντάς κατά Ελλάδος, σκ. 35, της 31.5.2007 Bistronic κατά Κροατίας, σκ. 33, της 27.3.2007 Αποστολίδης και λοιποί κατά Τουρκίας, σκ. 70, της 21.5.2002 Jokela κατά Φινλανδίας, σκ. 45). Εξ άλλου, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 1 δ' του Συντάγματος αρχής της αναλογικότητας και της απορρέουσας από την ΕΣΔΑ αρχής της δίκαιης ισορροπίας, η αποκλειστική επιδίωξη της ικανοποίησης των σχετικών αξιώσεων μόνον από τον ΕΦΚΑ, επί ποινή απαραδέκτου των αγωγών που ασκούνται μόνο κατά του Ελληνικού Δημοσίου, θα επέρριπτε ένα δυσανάλογο βάρος στους φορείς των σχετικών αξιώσεων, επιβάλλοντάς τους πρόσθετες διατυπώσεις και περιορισμούς, κατά τη δικαστική επιδίωξη των σχετικών αξιώσεων, χωρίς σαφή νομοθετική ρύθμιση που να πληροί τις ως άνω αναγκαίες διαδικαστικές εγγυήσεις, θίγοντας τον πυρήνα τόσο του δικαιώματος τους στην περιουσία, όσο και του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Στον βαθμό, μάλιστα, που οι διατάξεις περί πληρωμής των συντάξεων από τον ΕΦΚΑ εντάσσονται στο πλαίσιο μίας διαρθρωτικής μεταβολής που επέφερε ο νομοθέτης στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, οι νέες αυτές ρυθμίσεις σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν αιτία για να τεθούν εν αμφιβάλω οι σχετικές αξιώσεις τους και έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, ως κατ' αρχήν συνταξιοδοτικού τους φορέα βάσει του άρθρου 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και εκ του Συντάγματος εγγυητή του ειδικού τους συνταξιοδοτικού καθεστώτος. Τούτο δε, ενόψει και της **σχετικής γνωμοδότησης του Δικαστηρίου τούτου περί της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4387/2016 ως προς την ένταξη των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και**

στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ (βλ. Ε.Σ. Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016), η οποία θεμελιώνει, άνευ ετέρου, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων για την εναγωγή μόνο του Ελληνικού Δημοσίου, τόσο επί ευθειών εκ του νόμου, όσο και επί αποζημιωτικής φύσης αξιώσεων (πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017 και, κατ' αναλογία, Ε.Σ. Ολ. 2142, 750, 748, 287/2017).

Ε. Σε κάθε δε περίπτωση, το ως άνω ζήτημα της συνταγματικότητας ή μη των διατάξεων του **ν. 4387/2016 (βλ. Ε.Σ. Ολ. 1388, 1277/2018, 244/2017, Ολ. Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, απόφ. Ειδ.Δικ. άρθρου 88 του Συντάγματος 1/2018)**, δεν αποτελεί ουσιαστικό αντικείμενο της επίδικης υπόθεσης, ούτε δύναται να επιλυθεί στο στάδιο εξέτασης της διαδικαστικής προϋπόθεσης της παθητικής νομιμοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου στην παρούσα δίκη (πρβλ. Ειδ. Δικ. 1- 4/2018), ενόψει και του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 484/2018, 244/2017, αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνάκου και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας», και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος» της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλιού Θήρας κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος, της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος»).

ΣΤ. Στην υπό κρίση υπόθεση, **οι αξιώσεις του ενάγοντος ερείδονται επί του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., και αφορούν σε ποσά συντάξεων, που αυτός απώλεσε για το διάστημα από 1.7.2014 έως 30.9.2017, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013, διατάξεις που, κατά τους ισχυρισμούς του, αντιβαίνουν σε κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος περί του ειδικού μισθολογικού και συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών και του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, οι οποίες έχουν, ως εκ του περιεχομένου τους, ευρύτερες συνέπειες για την συνταξιοδοτική του κατάσταση, έτυχαν δε άμεσης εφαρμογής, κατ' αρχήν από διοικητικά όργανα ενταγμένα στην οργανωτική δομή του Δημοσίου μέχρι τις 31.12.2016 και εν συνεχεία από όργανα εντός της δομής του ΕΦΚΑ, από 1.1.2017 και εντεύθεν.** Ενόψει τούτων και των όσων έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, το Ελληνικό Δημόσιο, νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, εφόσον αυτό συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, μεταξύ άλλων και των δικαστικών λειτουργών και του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, όπως ο ενάγων, οι δε αξιώσεις του τελευταίου ερείδονται στην, κατά τους ισχυρισμούς του, αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος των ανωτέρω διατάξεων, που θεσμοθετήθηκαν από όργανα του Κράτους, έχοντας ευρύτερες δυσμενείς συνέπειες στην διαμόρφωση του ύψους των συντάξεών του και εφαρμόστηκαν κατά το διάστημα μέχρι τις 31.12.2016 από διοικητικά όργανα αυτού. Εξ άλλου, το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται παθητικώς και ως προς τις αξιώσεις του ενάγοντος που γεννήθηκαν μετά την 1.1.2017, ημερομηνία μεταφοράς της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων στον ΕΦΚΑ, κατά τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016, οπότε οι σχετικές διατάξεις έτυχαν εφαρμογής από όργανα του τελευταίου, καθόσον το Δημόσιο διατηρεί και μετά την ημερομηνία αυτή τόσο την ιδιότητα του εγγυητή του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος όσο και την υποχρέωση προς αποκατάσταση της ζημίας που τυχόν προήλθε από την θέσπιση των σχετικών διατάξεων. Τούτο δε, ανεξαρτήτως της παράλληλης ευθύνης και του ΕΦΚΑ, ως εις ολόκληρον οφειλέτη, κατά τα προεκτεθέντα, η οποία πάντως δεν ασκεί επιρροή ούτε επί της παθητικής νομιμοποίησης του Δημοσίου ούτε επί του παραδεκτού της υπό κρίση αγωγής.

Ζ. Κατόπιν αυτών, η υπό κρίση αγωγή, για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου, ως εκ της μετατροπής του καταψηφιστικού της αιτήματος σε αναγνωριστικό (βλ. άρθρα 75 παρ. 3 και 274 παρ. 1 του ΚΔΔ, αναλόγως εφαρμοζόμενου βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981), έχει ασκηθεί αρμοδίως και κατά τα λοιπά παραδεκτώς είναι δε περαιτέρω ερευνητέα, ως προς την νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

1. **A.** Με την **164/2015 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου** του άρθρου 88 του Συντάγματος κρίθηκε ότι οι, **θεσπισθείσες με τους ν. 3833/2010 (άρθρο 1 παρ. 2), 3845/2010 (άρθρο τρίτο παρ. 6), 3865/2010 (άρθρο 11), 4002/2011 (άρθρο 2 παρ. 13), 4024/2011 (άρθρο 1 παρ. 10) και 4051/2012 (άρθρο 1 παρ. 1), περικοπές των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών και κατ' επέκταση του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ εντάσσονται, όπως και αυτές των λοιπών συνταξιούχων του Δημοσίου, σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, για την άμεση μείωση των κρατικών δαπανών και την εξεύρεση πόρων, με σκοπό, τόσο την αντιμετώπιση της έκτακτης οικονομικής ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα, όσο και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, **δεν υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο και, ως εκ τούτου, δεν θίγουν τις συνταγματικές αρχές της διάκρισης των λειτουργιών και της δικαστικής ανεξαρτησίας, λαμβανομένων υπόψη του ύψους, των χαρακτηριστικών τους και των συνθηκών, υπό τις οποίες θεσπίστηκαν.****

2. **B.** Με την **παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012** «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), αφενός θεσπίστηκαν νέες μειώσεις στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο, μεταξύ άλλων, και στους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, συντάξεις (ή το άθροισμα συντάξεων και μερισμάτων), που υπερέβαιναν τα 1.000 ευρώ, με κλιμάκωση του ποσοστού μείωσης από 5% έως και 20%, αναλόγως του ύψους τους, και με κατοχύρωση κατώτατου ορίου εναπομένουσας σύνταξης μετά την εφαρμογή κάθε ποσοστού μείωσης (**υποπαράγραφος Β.3, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013, Α' 18, με έναρξη ισχύος – σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου από 19.11.2012**), αφετέρου καταργήθηκαν πλέον για όλους τους συνταξιούχους του Δημοσίου τα επιδόματα και δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδειάς (**υποπαράγραφος Β.4**).

Γ. Με την **1/2018 απόφαση του κατά του άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου**, στο πλαίσιο αγωγής κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού, κρίθηκε, μεταξύ άλλων, **ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και ελήφθησαν υπόψη για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παράγραφοι 1 περ. β και 2 περ. α του νεότερου νόμου 4387/2016, καθώς και οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 αυτού, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης, που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Τούτο, διότι κατά τον προσδιορισμό των ανωτέρω περικοπών του ν. 4093/2012 δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη συνταξιοδοτική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, την οποία, κατά τα ανωτέρω, κατοχυρώνει το Σύνταγμα ως εγγύηση για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής λειτουργίας και, δι' αυτής, την εξασφάλιση στους πολίτες αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αφού, πέραν του αμιγώς ποσοτικού (αριθμητικού), και ως εκ τούτου απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του εν γένει μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν συνεκτιμήθηκαν οι τυχόν επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις σε σχέση με το επιδιωκόμενο οικονομικό όφελος, εάν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και εάν ειδικώς οι συντάξεις αυτών παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, σε σχέση αναλογίας με τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, όπως απαιτείται από το Σύνταγμα. Με βάση την παραδοχή αυτή, έγινε**

περαιτέρω δεκτό ότι μη νομίμως υπολογίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος, συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού, κατ' εφαρμογή των ανίσχυρων αυτών διατάξεων, ενώ εφαρμοστέες τυγχάνουν οι προϊσχύουσες αυτών διατάξεις (**βλ. και αποφάσεις 2 έως 4/2018 του ιδίου Δικαστηρίου και Ε.Σ. Ολ. 1277/2018**). Τα ανωτέρω κριθέντα ισχύουν σύμφωνα με το άρθρο 100Α του Συντάγματος και για τους συνταξιούχους πρώην μέλη του ΝΣΚ (βλ. ανωτέρω Π.Γ και Ε.Σ. Ολομ. 2497/2016).

1. Το π.δ. 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304) ορίζει ότι το Δικαστήριο μεριμνά εξ επαγγέλματος για την πρόοδο της δίκης και διατάσσει κάθε κατά νόμο απαιτούμενη διαδικαστική πράξη και ενέργεια για τη διακρίβωση της αλήθειας και την ταχύτερη περάτωση της δίκης (άρθρο 25), ότι το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ν' αποφασίζει για τη συμπλήρωση των αποδείξεων με κάθε μέσο και να ζητεί από κάθε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή και από κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο πληροφορίες και στοιχεία που θα χρησιμεύσουν για την πληρέστερη διάγνωση της υπόθεσης, τα οποία υποχρεούνται να παρέχουν οι προαναφερόμενοι (άρθρο 70 παρ. 2 και 4) και ότι η επιμέλεια της εκτέλεσης της περί αποδείξεων απόφασης ανήκει στο Γραμματέα του Δικαστηρίου, ο οποίος και αποστέλλει με έγγραφό του επίσημο απόσπασμα της οικείας απόφασης στην Αρχή από την οποία ζητούνται τα έγγραφα, η οποία (Αρχή) οφείλει χωρίς αναβολή να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση, αποστέλλοντας τα ζητούμενα έγγραφα (άρθρο 100 παρ. 1 και 2).
2. Α. Στην **υπό κρίση υπόθεση** από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο ενάγων είναι τέως Πρόεδρος του ΝΣΚ, ο οποίος κατέστη συνταξιούχος την 1η.7.2013. Με την ένδικη αγωγή του ζητεί να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, το συνολικό ποσό των 44.660,48 ευρώ. Από το ως άνω συνολικώς διεκδικούμενο ποσό, ζητεί α) το ποσό των 39.660,48 ευρώ ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, άλλως ως διαφορές συντάξεων, το οποίο σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, **αντιστοιχεί στη διαφορά των ποσών συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017 και των ποσών που θα ελάμβανε, εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012**, οι οποίες, όπως προβάλλεται, **έρχονται σε αντίθεση με κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από τα άρθρα αυτά**, δηλαδή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, καθώς και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και β) το ποσό των 5.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Β. Με βάση τα ανωτέρω δεκτά γενόμενα και κατά τα ήδη κριθέντα από το αρμόδιο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 του Συντάγματος με την **1/2018 απόφασή του**, οι **διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, κατ' επέκταση δε και το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος**, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς και κατ' επέκταση στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ σύνταξης που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία συναδέλφων τους, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Επομένως, οι γενόμενες παρακρατήσεις στις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος, βάσει των ανωτέρω ανίσχυρων διατάξεων, είναι μη νόμιμες, η δε ένδικη αγωγή,

ερειδόμενη στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., είναι νόμιμη βάσιμη και γεννάται ευθύνη του Δημοσίου προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο ενάγων από τη στέρηση των διαφορών σύνταξης που θα ελάμβανε, αν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη ενέργεια των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου και συγκεκριμένα η θέσπιση των εν λόγω διατάξεων, οι οποίες έτυχαν άμεσης εφαρμογής αρχικώς από διοικητικά όργανα του Δημοσίου και εν συνεχεία από όργανα του ΕΦΚΑ.

Γ. Περαιτέρω, η **ένδικη αξίωση δεν έχει υποπέσει στην πενταετή παραγραφή** του άρθρου 140 παρ. 1 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (...) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), στην οποία υπόκειται, ως απορρέουσα από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί στο πλαίσιο της απονομής συντάξεων και άρχεται από το τέλος του οικονομικού έτους εντός του οποίου γεννήθηκε η αξίωση, κατ' άρθρα 90 του ν. 2362/1995 και 141 του ν. 4270/2014 (βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ 7, 5/2006, Ε.Σ. Ολ. 1521, 1031, 296/2017, 2682/2013, II Τμ. 2171, 1582/2017).

Δ. Κατόπιν των ανωτέρω, ο ενάγων πρέπει να λάβει ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., τα ποσά συντάξεων που παρακρατήθηκαν από τη σύνταξή του, κατ' εφαρμογή των ανωτέρω ανίσχυρων διατάξεων του άρθρου πρώτου παράγραφος Β υποπαράγραφος Β3 του ν. 4093/2012 κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017.

Ε. Πλην όμως, από τα στοιχεία του φακέλου και από τα προσκομισθέντα από τον ενάγοντα ενημερωτικά σημειώματα καταβληθεισών συντάξεων δεν προκύπτουν τα ποσά που ο ενάγων ισχυρίζεται ότι παρακρατήθηκαν με βάση τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 επί των καταβληθέντων σε αυτόν, με τη σύνταξη Ιανουάριου 2014, αναδρομικών, τα οποία αφορούν στις συντάξεις που ο ενάγων δικαιούταν να εισπράξει κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 (χρονικό σημείο κατά το οποίο η σύνταξη ορίστηκε καταβλητέα σύμφωνα με την οικεία συνταξιοδοτική πράξη) έως 31.12.2013. Για το λόγο αυτό, το Δικαστήριο κρίνει αναγκαίο για την ασφαλή διάγνωση της διαφοράς να αναβάλει την έκδοση οριστικής απόφασης όσον αφορά στον προσδιορισμό των τυχόν παρανόμως παρακρατηθέντων από τη σύνταξη του ενάγοντος ποσών για το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 31.12.2013, προκειμένου, με επιμέλεια της Γραμματείας του Τμήματος, να προσκομιστεί στο Δικαστήριο από την αρμόδια πλέον Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (άρθρο 395 παρ.8 του ν. 4512/2018, Α' 5, άρθρο μόνο της υπ' αριθ. ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 «Μεταφορά των αρμοδιοτήτων των συντάξεων του Δημόσιου Τομέα στον ΕΦΚΑ», Β' 55 και άρθρα 15 και 19 του π.δ/τος 8/2019 -Α' 8), εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης στην εν λόγω Διεύθυνση αναλυτική βεβαίωση, από την οποία να προκύπτει το ποσό που τυχόν παρακρατήθηκε δυνάμει της υποπαράγραφου Β3 της παρ. Β ν. 4093/2012, από τα καταβληθέντα στον ενάγοντα, με τη σύνταξη Ιανουάριου 2014, αναδρομικά ποσά συντάξεων για το ως άνω χρονικό διάστημα (από 1.7 έως 31.12.2013).

ΣΤ. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τα προσκομιζόμενα εκκαθαριστικά σημειώματα συντάξεων μηνών Ιανουάριου 2014 έως Σεπτεμβρίου 2017 και δεν αμφισβητείται ειδικότερα από το εναγόμενο:

1. για το **χρονικό διάστημα από 1.1.2014 έως 30.6.2014**, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε, σύμφωνα με την ανίσχυρη κατά τα ανωτέρω υποπαράγραφο Β3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, το ποσό των 637,00 ευρώ, ήτοι συνολικώς για το ανωτέρω χρονικό διάστημα, το ποσό των 3.822,00 ευρώ (ήτοι 637,00 ευρώ X 6 μήνες),
2. για το **χρονικό διάστημα από 1.7.2014 έως 30.11.2014**, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε για την ίδια ως άνω αιτία το ποσό των 634,04 ευρώ, ήτοι συνολικώς για το ανωτέρω διάστημα το ποσό των 3.170,20 ευρώ (ήτοι 634,04 ευρώ X 5 μήνες),
3. για το **χρονικό διάστημα από 1.12.2014 έως 30.9.2017**, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε για την ίδια ως άνω αιτία το ποσό

των 848,42 ευρώ, ήτοι συνολικός για το ανωτέρω διάστημα το ποσό των 28.846,28 ευρώ (ήτοι 848,42 ευρώ X 34 μήνες)

ΣΤ. Επομένως, το συνολικό ακαθάριστο ποσό, που παρακρατήθηκε από τις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος για το χρονικό διάστημα από 1.1.2014 έως 30.9.2017 και, σύμφωνα με τα ανωτέρω, πρέπει να του επιστραφεί, ανέρχεται σε ευρώ (3.822,00 ευρώ συν 3.170,20 ευρώ συν 28.846,28). Εξάλλου, το αίτημα της αγωγής περί επιδίκασης του ποσού των 5.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, κατά το άρθρο 932 Α.Κ., είναι απορριπτέο, καθόσον το Δικαστήριο, μετ' εκτίμηση των περιστάσεων, άγεται στην κρίση ότι ο ενάγων δεν υπέστη ηθική βλάβη, που να δικαιολογεί την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης.

1. Ακολούθως, η αγωγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 35.838,48 ευρώ, νομιμοτόκως, από την επίδοση της αγωγής σε αυτό (επίδοση στο Ελληνικό Δημόσιο στις 28.11.2017, βλ. την από 28.11.2017 έκθεση επίδοσης του Δικαστικού Επιμελητή Αργύρη Ζώη). Εξάλλου, επισημαίνεται ότι επειδή με την κρίση του αυτή το Δικαστήριο αναγνωρίζει χρηματικές αξιώσεις από περιοδικές συνταξιοδοτικές παροχές, υπό το πρίσμα αφενός του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 και 13 της ΕΣΔΑ, αφετέρου των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, κατ' άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1α' του Συντάγματος, που διατρέχουν και το σύνολο της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 973/2010, απόφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011 και, κατ' αναλογία, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδα, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vincic και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56), τόσο το απορρέον από την απόφαση αυτή δεδικασμένο (άρθρο 197 του ΚΔΔ) όσο και η υποχρέωση συμμόρφωσης του Ελληνικού Δημοσίου προς το περιεχόμενό της (άρθρα 1 και επ. του ν. 3068/2002, Α' 274) εκτείνονται και σε απαιτήσεις που αφορούν χρονικό διάστημα μεταγενέστερο εκείνου που καλύπτεται με τη δικαστική απόφαση. Και τούτο, στον βαθμό που οι απαιτήσεις αυτές απορρέουν από την ίδια έννομη σχέση και στηρίζονται στην ίδια νομική βάση (βλ. επί του δεδικασμένου ΑΠ Ολ. 10/2002, 310/2017 και επί της υποχρέωσης συμμόρφωσης Τριμ. Συμβ. Συμμ. ΣτΕ πρακτ.1/2017, 13/2016, 57/2008, 35, 17/2007).

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αγωγής ως προς τα αιτούμενα για το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 31.12.2013 ποσά.

Διατάσσει την εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό της.

Δέχεται εν μέρει την αγωγή κατά τα λοιπά.

Αναγνωρίζει την υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει στον ... του ..., το ποσό των τριάντα πέντε χιλιάδων οκτακοσίων τριάντα οκτώ ευρώ και σαράντα οκτώ λεπτών (35.838,48 €), νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 27 Ιουνίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΠΑΡΕΔΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΓΚΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 5 Μαρτίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΛΕΓΚΤ. ΣΥΝ. 363-2020

Αγωγή καταβολής διαφοράς των ποσών συντάξεων πρώην μέλους του ΝΣΚ, μη εφαρμοζομένων των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012. Επί αγωγών συνταξιούχων υπαγόμενων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με αντικείμενο την ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από τη συνταξιοδοτική τους σχέση, είτε ευθέως εκ του νόμου, είτε ένεκα αδικοπραξίας κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., παθητικώς νομιμοποιείται πάντοτε το Ελληνικό Δημόσιο. Για τις σχετικές αποζημιωτικές απαιτήσεις που γεννώνται από την εφαρμογή των οικείων συνταξιοδοτικών διατάξεων για το διάστημα από 1.1.2017 και εντεύθεν, κατά το οποίο η αρμοδιότητα πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου έχει μεταφερθεί στον ΕΦΚΑ, το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και να νομιμοποιείται παθητικώς στις σχετικές δίκες και ως επί οφειλής εις ολόκληρον, ο δανειστής έχει την απόλυτη ευχέρεια να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη είτε ολικά είτε μερικά, η δε καταβολή από έναν εκ των υποχρέων ενεργεί αντικειμενικώς και ως προς τους λοιπούς. Πενταετής παραγραφή των απαιτήσεων.

Επειδή με την κρίση του αυτή το Δικαστήριο αναγνωρίζει χρηματικές αξιώσεις από περιοδικές συνταξιοδοτικές παροχές, υπό το πρίσμα αφενός του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 και 13 της ΕΣΔΑ, αφετέρου των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, κατ' άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1α' του Συντάγματος, που διατρέχουν και το σύνολο της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 973/2010, απόφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011 και, κατ' αναλογία, αποφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδας, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vincic και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56), τόσο το απορρέον από την απόφαση αυτή δεδουλευμένο (άρθρο 197 του ΚΔΔ) όσο και η υποχρέωση συμμόρφωσης του Ελληνικού Δημοσίου προς το περιεχόμενό της (άρθρα 1 και επ. του ν. 3068/2002, Α' 274) εκτείνονται και σε απαιτήσεις που αφορούν χρονικό διάστημα μεταγενέστερο εκείνου που καλύπτεται με τη δικαστική απόφαση. Και τούτο, στον βαθμό που οι απαιτήσεις αυτές απορρέουν από την ίδια έννομη σχέση και στηρίζονται στην ίδια νομική βάση (βλ. επί του δεδουλευμένου ΑΠ Ολ. 10/2002, 310/2017 και επί της υποχρέωσης συμμόρφωσης Τριμ. Συμβ. Συμμ. ΣτΕ πρακτ.1/2017, 13/2016, 57/2008, 35, 17/2007).

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΙ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 17 Ιανουάριου 2019, με την ακόλουθη σύνθεση: Κωνσταντίνος Κωστόπουλος, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Θεολογία Γναρδέλλη και Νικολέτα Ρένεση, Σύμβουλοι, Νικόλαος Βόγκας (εισηγητής) και Αθανάσιος Καρακίδας,

Πάρεδροι (με συμβουλευτική ψήφο).

Γενικός Επίτροπος της Επικράτειας: Παραστάθηκε ο Επιτροπεύων Πάρεδρος της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Δημήτριος Κοκοτσής, που αναπληρώνει νόμιμα την κωλυόμενη Εενική Επίτροπο της Επικράτειας.

Γραμματέας: Γεωργία Φραγκοπανάγου, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 23.11.2017 (Α.Β.Δ. 3060/27.11.2017) αγωγή:

Του ... του ..., κατοίκου ... Αττικής (οδός ..., αρ. ..., Τ.Κ. ...), ο οποίος παραστάθηκε διά της πληρεξούσιας δικηγόρου του Βασιλικής Σκορδάκη (ΑΜ ΔΣΑ 11217), κατά του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Την πληρεξούσια δικηγόρο του ενάγοντος, η οποία δήλωσε ότι μετατρέπει το αγωγικό αίτημα από κατανηφιστικό σε αναγνωριστικό και ζήτησε την παραδοχή της αγωγής.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την απόρριψη της αγωγής, και

Τον Επιτροπεύοντα Πάρεδρο της Επικράτειας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής:

Ι. Με την υπό κρίση αγωγή, ο ενάγων, πολιτικός συνταξιούχος, πρώην Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ζητεί, μετά τη νόμιμη κατά τη συζήτηση της υπόθεσης μετατροπή του αιτήματος του από κατανηφιστικό σε αναγνωριστικό, να αναγνωριστεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, το ποσό των 44.660,48 ευρώ. Από το ως άνω συνολικώς διεκδικούμενο ποσό, ζητεί α) το ποσό των 39.660,48 ευρώ ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, το οποίο, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του και όπως συνάγεται από τον εκ μέρους του τρόπο υπολογισμού του ανωτέρω ποσού, αντιστοιχεί στη διαφορά των ποσών συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017 και των ποσών που θα ελάμβανε, εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών, καθώς και του κύριου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ), οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι οποίες, όπως προβάλλεται, έρχονται σε αντίθεση με κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, δηλαδή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, καθώς και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και β) το ποσό των 5.000,00 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

ΙΙ. Α. Σύμφωνα με το άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ' του Συντάγματος, οι διαφορές που αναφύονται από την απονομή συντάξεων δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, όσων έλκουν από αυτούς συνταξιοδοτικό δικαίωμα και των εξομοιούμενων προς αυτούς κατηγοριών -στις οποίες συγκαταλέγονται και οι εγειρόμενες διαφορές στο πλαίσιο της αδικοπρακτικής ευθύνης του Δημοσίου από τη θέσπιση και εφαρμογή συνταξιοδοτικών διατάξεων, εντός του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος, που φέρονται ως αντιβαίνουσες σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις- ανήκει στην ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Αποκλείεται δε η κρίση άλλων δικαστηρίων επί των εν λόγω θεμάτων, ευθέως ή παρεμπιπτόντως (βλ. ΑΕΔ 1/2004, 4, 3/2002, 4/2001, Ε.Σ. Ολ. 484/2018, ΣτΕ Ολ. 2066/1999, 303/1998, ΣτΕ 1827/2010, 516/2004).

Β. Τα ανωτέρω ισχύουν με την επιφύλαξη της ειδικότερης δικαιοδοσίας του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος και των διατάξεων του οργανικού του Συντάγματος ν. 3038/2002 (Α' 180), επί ζητημάτων που αφορούν ειδικώς στους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, σύμφωνα με το άρθρο 100Α του Συντάγματος, δύναται δε

ταυτόχρονα να επηρεάσουν τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου των προσώπων αυτών (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 187/2018, 8, 89/2013, 109/2012, 61, 62/2011, 11/2010 και 165/2008, Ε.Σ. Ολ. 327/2018, 1520, 1521/2016, 4708, 4709/2015). Κατά την έννοια της ανωτέρω συνταγματικής διάταξης, ερμηνευόμενης σε συνδυασμό με τις θεμελιώδεις διατάξεις των άρθρων 8, 26, 93, 94, 95, 98, 100 και 100Α του Συντάγματος, το Ειδικό Δικαστήριο επιλύει το νομικό ζήτημα που εμπίπτει στη δικαιοδοσία του μία φορά, με την πρώτη απόφασή του, και στη συνέχεια παραπέμπει τις άλλες σχετικές υποθέσεις, στις οποίες ανακύπτει το ίδιο ζήτημα, για περαιτέρω εκδίκαση στο αρμόδιο δικαστήριο, το οποίο υποχρεούται σε κρίση τους, σύμφωνα με τη δοθείσα από το Ειδικό Δικαστήριο λύση. Με βάση τα ανωτέρω, όταν, μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3038/2002, περί συγκρότησης του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος, εισαχθεί στο Ελεγκτικό Συνέδριο διαφορά σχετική με συντάξεις δικαστικών λειτουργών ή μελών του ΝΣΚ, στην οποία τίθεται νομικό ζήτημα που μπορεί να επηρεάσει τη συνταξιοδοτική κατάσταση ευρύτερου κύκλου προσώπων, το Ελεγκτικό Συνέδριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να παραπέμψει τη διαφορά αυτή στο ως άνω Ειδικό Δικαστήριο. Η υποχρέωση αυτή, όμως, ατονεί, όταν το τιθέμενο νομικό ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί με προηγούμενη απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι, κατά τον απορρέοντα από το άρθρο 88 παρ. 2 του Συντάγματος κανόνα, ότι δηλαδή το εν λόγω Δικαστήριο μία φορά μόνο επιλύει το τεθέν σ' αυτό νομικό ζήτημα, δεν συντρέχει πλέον λόγος παραπομπής της υπόθεσης σ' αυτό, για την εν συνεχεία εκ νέου παραπομπή της στο Ελεγκτικό Συνέδριο και την κατ' ουσία εκδίκασή της. Στην περίπτωση αυτή, το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως αρμόδιο Δικαστήριο, προβαίνει το ίδιο στην περαιτέρω εκδίκαση της υπόθεσης, βάσει, όμως, της νομικής λύσης που έχει ήδη δοθεί από το Ειδικό Δικαστήριο στο κριθέν ίδιο νομικό ζήτημα που εκκρεμεί ενώπιον του (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 84/2014, Ε.Σ. Ολ. 1659/2011, 4327/2014, 2497/2016, II Τμ. 682/2018, 5069/2015). Γ. Ενόψει αυτών, η κρινόμενη αγωγή, που εισάγεται ύστερα από ένδικο βοήθημα που κατατέθηκε μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3038/2002, δεν πρέπει να παραπεμφθεί στο Ειδικό Δικαστήριο, αφού το κρινόμενο για επίλυση νομικό ζήτημα έχει ήδη επιλυθεί από αυτό (αποφ. 1 έως 4/2018, βλ. κατωτέρω σκέψη VI) τόσο για τους δικαστικούς λειτουργούς όσο κατ' επέκταση και για το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, εφόσον, κατά το άρθρο 100Α του Συντάγματος, στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ επιφυλάσσεται η αυτή ακριβώς με τους δικαστικούς λειτουργούς μισθολογική και συνταξιοδοτική μεταχείριση (βλ. Ε.Σ. Ολομ. 6/2008, 2497/2016). Συνεπώς, το παρόν Τμήμα οφείλει να κρατήσει την υπόθεση και να προβεί στην περαιτέρω εκδίκασή της, κατ' αντιμωλία των διαδίκων.

III. Ο συνταγματικός νομοθέτης έχει επιφυλάξει διαχρονικώς ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς για τους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς (άμεσα και έμμεσα όργανα του Κράτους), που συνδέονται με ειδική νομική σχέση με το Κράτος (βλ. μεταξύ άλλων τη νομοθετική πράξη ΧΝΒ' του 1861, άρθρα 94, 114 και 49 εδ. γ' του Συντάγματος του 1927, άρθρα 61, 87 επ., 98 εδ. δ' και 101 του Συντάγματος του 1952). Ειδικότερα, το Σύνταγμα του 1975, όπως ισχύει και μετά τις ύστερες αναθεωρήσεις του, περιλαμβάνει διατάξεις, από τις οποίες απορρέει, μεταξύ άλλων, η ιδιαίτερη θέση των δικαστικών λειτουργών και του κύριου προσωπικού του ΝΣΚ (άρθρα 87 επ. και 100Α), των βουλευτών (άρθρα 59 και επ.), των στελεχών των ενόπλων δυνάμεων και των σωμάτων ασφαλείας (άρθρα 45, 23 παρ. 2 και 29 παρ. 3), των πανεπιστημιακών (άρθρο 16), των ιατρών που υπηρετούν σε κρατικούς φορείς για την προστασία της υγείας των πολιτών (άρθρο 21 παρ. 3), των δημόσιων υπαλλήλων (άρθρα 103 και 104), ενώ περιέχει και ειδικές διαδικαστικές ρυθμίσεις για την προπαρασκευαυτική και τη νομοπαραγωγική διαδικασία επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων (άρθρα 73 παρ. 2 και 3), την απονομή των συντάξεων (άρθρο 80), αλλά και την ειδική αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των διαφορών από την απονομή σύνταξης (άρθρο 98 παρ. 1 περ. στ'), όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη ΙΑ). Από το σύνολο δε των ρυθμίσεων αυτών συνάγεται ότι το Σύνταγμα κατοχυρώνει ως ιδιαίτερο θεσμό το ειδικό υπηρεσιακό και συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών (βλ. Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 1388, 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 1176/2018, πρβλ ΑΕΔ 16/1983, ΑΠ 701/2014, 968/2013)

Β. Στο πλαίσιο της απορρέουσας από τις ανωτέρω διατάξεις θεσμικής εγγύησης του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού καθεστώτος, η έννοια της «σύνταξης» στις συνταγματικές αυτές ρυθμίσεις είναι νομικός προκαθορισμένη από τις διατάξεις των προϊσχυόντων Συνταγμάτων και, ιδίως, των νομοθετημάτων που είχαν εκδοθεί σε εκτέλεσή τους (πρβλ. ΑΕΔ 1/2004, 4/2001, 5/1999). Όπως δε συνάγεται από το σύνολο των ισχυουσών κατά τη θέσπιση του Συντάγματος του 1975 συνταξιοδοτικών διατάξεων (βλ. μεταξύ άλλων τις διατάξεις του α.ν. 1854/1951 της 23/23 Ιουνίου 1951 «Περί απονομής των Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», Α' 182, του ν. 3163/1955 «περί συνταξιοδοτήσεως του προσωπικού του Ι.Κ.Α.» Α' 71), ως «σύνταξη» προεχόντως νοείται η ισόβια περιοδική παροχή που καταβάλλεται στους δημόσιους λειτουργούς, υπαλλήλους και στρατιωτικούς αντί μισθού και ως συνέχεια αυτού, μετά την αποχώρησή τους από την ενεργό υπηρεσία, για τη δε απονομή της εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες, προσαρμοσμένοι στην ιδιομορφία της σχέσης δημοσίου δικαίου που τους συνδέει με την υπηρεσία. Το ύψος αυτής πρέπει να τελεί σε εύλογη αναλογία προς τις αποδοχές ενέργειας, αναλόγως των ιδιαίτερων υπηρεσιακών συνθηκών εκάστης κατηγορίας, εξασφαλίζοντας γι' αυτούς αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, ανάλογες της θέσης, των καθηκόντων, του χρόνου υπηρεσίας και της υπηρεσιακής τους εξέλιξης [βλ. σχετικά τη νομοθετική αποτύπωση της αρχής αυτής στα άρθρα 10 και 41 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, στα άρθρα 9 και 34 των διαδοχικώς ισχυσάντων Συνταξιοδοτικών Κωδίκων του α.ν. 1854/1951, του π.δ/τος 1041/1979, του π.δ/τος 166/2000, Α' 153, και π.δ/τος 169/2007, Α' 210, που ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο, Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 1-4/2018, Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 1277, 32/2018, 244/2017, Ε.Σ. Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, και συγκριτικά αποφ. Γερμανικού Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου της 27.9.2005, 2 BvR 1387/02, της 5.5.2005, 2BVL 17/09, άρθρο L1 του Γαλλικού Συνταξιοδοτικού Κώδικα (Loi 64- 1339 1964-12-29) και αποφ. Γαλλικού Συνταγματικού Συμβουλίου της 28.5.2010, Νο 2010-QPC, Γαλλ. Συμβουλίου της Επικράτειας της 18.7.2006, Νο 274664],

Γ. Περαιτέρω, το σύστημα ασφάλισης της κατηγορίας αυτής συνταξιούχων, όσων έλκουν κατά νόμο από αυτούς δικαίωμα σύνταξης και των εξομοιούμενων προς αυτήν κατηγοριών, παρά τις όποιες δευτερεύουσες εξαιρέσεις και αποκλίσεις, όπως διαχρονικώς οργανώθηκε από τον νομοθέτη σε εκτέλεση των σχετικών συνταγματικών ρυθμίσεων προσιδιάζει στα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης.

Τα συστήματα αυτά αφορούν σε ιδιαίτερες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι ανωτέρω, στο πλαίσιο δε της λειτουργίας των συστημάτων αυτών, η συνταξιοδοτική παροχή καταβάλλεται λόγω της ειδικής σχέσης των δικαιούχων με τον εργοδότη, αποτελώντας όρο της απασχόλησής τους, όπως και στην περίπτωση του κατοχυρωθέντος με το Σύνταγμα θεσμού, ενώ, όπως προεκτέθηκε, για την απονομή της και τον καθορισμό του ύψους της, εφαρμόζονται κανόνες συνδεδεμένοι με την ιδιοτυπία της σχέσης δημοσίου δικαίου που συνδέει τον δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο και στρατιωτικό με την Υπηρεσία (βλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, 4324/2014, 1571/2011, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015, αποφ. ΔΕΕ της 26.3.2009, C-559/07 «Επιτροπή κατά Ελλάδος», σκ. 31, 32, 42, 52 της 1.4.2008, C-267/06 «Tadao Maruko κατά Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen», αποφ. ΕΔΔΑ της 3.3.2011 «Klein κατά Αυστρίας», σκ. 57, της 2.2.2010 «Aizpurua Ortiz κλπ. κατά Ισπανίας», σκ. 38, της 22.10.2009 «Αποστολάκης κατά Ελλάδος», σκ. 29 και 35, απόφ. της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της 13.7.1988, «Sture Stigson»).

Δ. Εξάλλου, το δημοσίου δικαίου δικαίωμα σε σύνταξη υπό την προεκτεθείσα έννοια, που εκπορεύεται από την κατά τα ανωτέρω συνταγματική θεσμική εγγύηση, με την οποία περιβάλλονται οι κατηγορίες αυτές συνταξιούχων, εμπίπτει στο προστατευτικό πεδίο του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, που καταλαμβάνει και τις συνταξιοδοτικές απαιτήσεις (βλ. Ε.Σ. Ολ. 1277, 32/2018, 244/2017, II Τμ. 1176/2017), ενώ απολαμβάνει και της συρρέουσας προστασίας του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, ως στοιχείο της ειδικής νομικής σχέσης των κατηγοριών αυτών πολιτών με το Κράτος (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 6.7.2005, Κόκκινης

κατά Ελλάδα, απόφ. της 6.11.2008, Ρεβελιώτης κατά Ελλάδα, σκ. 29, απόφ. της 4.12.2008, Αποστολάκης κατά Ελλάδα, σκ. 27, απόφ. της 22.10.2009, Khoniakina κατά Γεωργίας, σκ. 29, απόφ. της 19.6.2012, Κωσταδήμας κατά Ελλάδα, σκ. 69 επ., Ε.Σ. Ολ. 3023, 441/2012, 1031/2011, 984, 166, 26/2010 2274/1997). Οι καταβαλλόμενες στο πλαίσιο του συστήματος αυτού συνταξιοδοτικές παροχές σαφώς διακρίνονται, ενόψει της ιστορικής και τελεολογικής ερμηνείας των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων, αλλά και της ανάγκης πρακτικής εναρμόνισης των συνταγματικών διατάξεων και θεσμών, από τις παροχές που καταβάλλονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης, θεσμού κατοχυρωθέντος ρητώς στο Σύνταγμα μόλις με την αναθεώρηση του 1975, που όριζε, στο άρθρο 22 παρ. 4 αυτού, ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει» (ήδη άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, μετά το από 6.4.2001 ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, Α' 84), η οποία συνίσταται στην, έναντι καταβολής εισφοράς, προστασία του ασφαλισμένου από την επέλευση κινδύνων (γήρας, ασθένεια, αναπηρία κλπ.), που μειώνουν ή εξαλείφουν την ικανότητά του να εργάζεται (ασφαλιστικοί κίνδυνοι) και, συνακόλουθα, τείνουν να υποβαθμίσουν τις συνθήκες διαβίωσής του (βλ. ΣτΕ Ολ. 2287-2290/2015). Τούτο δε, ακόμη και όταν από τις παροχές αυτές δύνανται να επωφελούνται και οι δημόσιοι λειτουργοί, υπάλληλοι και στρατιωτικοί (βλ. ΣτΕ 226/2012) ή όταν πρόκειται για κοινωνικοασφαλιστικές παροχές που χαρακτηρίζονται σε επίπεδο νόμου ως «συντάξεις», υπό την έννοια της περιοδικώς καταβαλλόμενης παροχής, καθόσον αυτές δεν έχουν χαρακτήρα αμοιβής, όπως οι κατά τις ανωτέρω ρυθμίσεις συντάξεις των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών που χορηγούνται στο πλαίσιο της ειδικής σχέσης που τους συνδέει με το Κράτος, αλλά τον χαρακτήρα ασφαλιστικής παροχής μετά την επέλευση του ασφαλιστικού κινδύνου (βλ. ΑΕΔ 2/2004, Ε.Σ. Ολ. 137/2019, 244/2017).

Ε. Στο ίδιο πλαίσιο, το κόστος της σύνταξης βαρύνει κατ' αρχήν τον κρατικό προϋπολογισμό, ήτοι το Δημόσιο Ταμείο (βλ. τους διαχρονικώς ισχύοντες συνταξιοδοτικούς κώδικες, ειδικότερα, άρθρο 1 του β.δ/τος της 31ης Οκτωβρίου 1935, Α' 505, άρθρο 1 του α.ν. 1854/1951, άρθρο 1 του π.δ/τος 1041/1979, Α' 292, άρθρο 1 του π.δ/τος 166/2000 και άρθρο 1 του π.δ/τος 169/2007 και βλ. ΑΕΔ 28, 2/2004), ενώ το βάρος αυτό δύνανται να αναδέχεται και ο προϋπολογισμός νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (βλ. μεταξύ άλλων τον ανωτέρω ν. 3163/1955, Ε.Σ. Ολ. 1277/2018, 244/2017, 1510/1996). Ο φορέας παροχής της σύνταξης των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών και δη το Δημόσιο ή άλλος φορέας, που αναλαμβάνει την παροχή σύνταξης στην κατηγορία αυτή δικαιούχων, δεν ενεργεί ως οργανισμός ή φορέας κοινωνικής ασφάλισης (βλ. Ε.Σ. Ολ. 32/2018, 244/2017, 992/2015, 918/2012, 3299/2013, ΣτΕ 1296/2015, 2087/2012, 3037/2007, 1970/2002 κ.ά.). Η καταβολή δε της σύνταξης τελεί πάντοτε υπό την εγγύηση του Κράτους και δη του Δημοσίου, όταν πρόκειται για συντάξεις που καταβάλλονται σε συνδεδεμένους με αυτό με υπηρεσιακή σχέση, ενόψει του ότι συνιστά απόρροια της ειδικής λειτουργικής σχέσης του δικαιούχου με αυτό ως εργοδότη, χωρίς να συνδέεται με τον σχηματισμό διακριτού ασφαλιστικού κεφαλαίου από τις εισφορές των εν ενεργεία δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών. Τούτο δε, ακόμη και όταν αυτές επιβάλλονται ως όρος για τη θεμελίωση συνταξιοδοτικής προσδοκίας, στο πλαίσιο αυτοχρηματοδότησης του συστήματος, ενόψει των αρχών της εν ευρεία εννοία ανταποδοτικότητας και της επαγγελματικής διαγενεακής αλληλεγγύης (βλ. άρθρα 6 του 1902/1990, Α' 138, και 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992 Α' 165, Ε.Σ. Ολ. 244/2017, 1/2014, 2651/2011, 2298/2010, 1296/2006, 2366/2004). Ο νομοθέτης έχει, κατ' αρχήν, την ευχέρεια να οργανώνει το σύστημα συνταξιοδότησης της κατηγορίας αυτής, ως προς τον τρόπο λειτουργίας του φορέα συνταξιοδότησης και των χρηματοδοτικών του μέσων (κρατικός προϋπολογισμός, σύσταση αποθεματικών κεφαλαίων ή ειδικών λογαριασμών για τη χρηματοδότηση των συντάξεων), σεβόμενος, όμως, τα βασικά χαρακτηριστικά του θεσμού όπως αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα, χωρίς να αλλοιώνει την ιδιαίτερη εγγυητική θέση του Δημοσίου, ως εργοδότη, στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα και χωρίς να αναιρεί την πρακτική αποτελεσματικότητα των οικείων συνταγματικών ρυθμίσεων (βλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, Πρακτ. Ολ. 9ης Γεν. Συν/σης της 27.5.2015).

A. Από τις διατάξεις του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., περί αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου, που έχουν ως συνταγματικό τους θεμέλιο την κατά το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος αρχή της ισότητας των πολιτών στα δημόσια βάρη (βλ. ΣτΕ Ολ. 1501/2014, ΣτΕ 48/2016, 980/2002), συνάγεται ότι, για να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω πράξης ή παράλειψης των οργάνων του κατά την άσκηση της ανατεθειμένης σ' αυτά δημόσιας εξουσίας, απαιτείται, μεταξύ άλλων, η πράξη ή παράλειψη να είναι παράνομη. Εκ του ότι δε ο νομοθέτης, είτε με νόμο είτε με διοικητική κανονιστική πράξη που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση νόμου, καθορίζει γενικότερα τους όρους του αδικού, παρέπεται ότι δεν μπορεί να προκύψει, έστω και αν προκαλείται ζημία σε τρίτο, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., από την εκ μέρους της πολιτείας νομοθέτηση με τα αρμόδια αυτής όργανα ή από την παράλειψη των οργάνων αυτών να νομοθετήσουν, εκτός αν από τη νομοθέτηση ή την παράλειψή της γεννάται αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος (βλ. Ειδ. Δικ. άρθρου 88 Σ. 73/2012, 26/2006, ΣτΕ Ολ. 479-481, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 2544/2013 7μ., 730/2010, 909/2007, 1038/2006 7μ.). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση του ζημιωθέντος γεννάται, μόνο αν οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται απευθείας από την επίμαχη διάταξη, πριν και ανεξάρτητα από οποιαδήποτε εφαρμογή της με πράξη της Διοίκησης. Στις λοιπές περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι επιζήμιες συνέπειες επέρχονται από την εφαρμογή του ανωτέρω κανόνα δικαίου, δηλαδή από την πράξη της Διοίκησης που τον εφαρμόζει στην ατομική περίπτωση, η ευθύνη έναντι του ζημιωθέντος προκύπτει, όχι από τον κανόνα δικαίου, αλλά από την τελευταία αυτή πράξη, που, όταν συνιστά πράξη οργάνου ν.π.δ.δ., στοιχειοθετεί και ευθύνη του τελευταίου προς αποζημίωση κατ' άρθρο 106 Εισ.Ν.Α.Κ. (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 3901/2013, 450/2013 7μ., 2773/2010 7μ., 3093/2009, 1038/2006 7μ.). Περαιτέρω, για τη θεμελίωση της ευθύνης προς αποζημίωση απαιτείται, μεταξύ άλλων, να υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της παράνομης πράξης ή παράλειψης ή υλικής ενέργειας και της επελθούσας ζημίας. Ο σύνδεσμος αυτός υφίσταται, όταν, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, η φερόμενη ως ζημιογόνος πράξη ή παράλειψη ή υλική ενέργεια, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων και εν όψει των ειδικών συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης, ήταν εξ αντικειμένου ικανή και πρόσφορη να επιφέρει το ζημιογόνο γεγονός (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014, πρβλ. ΣτΕ 4100/2012, 3124/2011). Εν όψει αυτών, γεννάται αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., μεταξύ άλλων, και από τη θέσπιση συνταξιοδοτικής φύσης διατάξεων, με τις οποίες μεταβάλλεται το ύψος των συντάξεων, εφόσον οι διατάξεις αυτές αντιβαίνουν σε υπέρτερης τυπικής ισχύος ρυθμίσεις, έχουν ευρύτερες συνέπειες για τη συνταξιοδοτική κατάσταση των δικαιούχων και η εφαρμογή τους από τη Διοίκηση σε κάθε ατομική περίπτωση συνιστά άμεση συνέπεια της θέσπισής τους, με αποτέλεσμα η ενέργεια της Διοίκησης να συνιστά μεν αυτοτελή και αναγκαίο αιτιατό όρο του ζημιογόνου αποτελέσματος, χωρίς όμως να επιφέρει διακοπή του αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της αντιβαίνουσας σε υπερνομοθετικής ισχύος ρυθμίσεις κανονιστικής διάταξης και της επελθούσας ζημίας, διατηρώντας κατά τούτο την αδιοπρακτική ευθύνη του Δημοσίου ακέραιη (βλ. ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014).

B. Εξάλλου, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 926, 481, 482 και 483 του Αστικού Κώδικα, εφαρμοζομένων και στο πλαίσιο της κατά τα άρθρα 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ. αδιοπρακτικής ευθύνης του Δημοσίου και των ν.π.δ.δ., αν ευθύνονται περισσότεροι για αποζημίωση από αδιοπραξία, έναντι του δικαιούχου της αποζημίωσης ενέχονται όλοι εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του μέτρου συμμετοχής αυτών, αντιστοίχως δε ο δικαιούχος της αποζημίωσης δύναται να ζητήσει ολόκληρη την αποζημίωση από οποιονδήποτε των συνυπεύθυνων εις ολόκληρον, ανεξαρτήτως του βαθμού συμμετοχής εκάστου στην τέλεση της αδιοπραξίας. Άλλωστε, επί οφειλής εις ολόκληρον, κατ' άρθρο 482 του Αστικού Κώδικα, ο δανειστής έχει το δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη ή και από τους δύο είτε ολικώς είτε μερικώς, σε περίπτωση δε κατά την οποία η αποζημίωση καταβληθεί πλήρως από έναν εκ των εις ολόκληρον υπόχρεων, σύμφωνα με το άρθρο 483 του Αστικού Κώδικα, η ενοχή εις ολόκληρον, όσον αφορά στη σχέση του δικαιούχου με τους συνυπευθυνόμενους, αποσβέννεται και ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητήσει από άλλον

υπόχρεο την εκ νέου καταβολή της αποζημίωσης (βλ. ΣτΕ Ολ. 169/2010, ΣτΕ 1029, 76/2018, 21/2015, 3055, 3056, 3196, 3343, 4739, 4740/2014, πρβλ. ΑΠ 630/2015, 1046/2011, 1379/2009, 150/2007).

1. Α. Από τον συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 8 παρ. 1 του π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304), που ως διάταξη δικονομικού πλαισίου εφαρμόζεται σε όλες τις ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκες, ενόψει των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας, της ενότητας και συνοχής του δικονομικού συστήματος, ως βασικών πτυχών της αρχής της δίκαιης δίκης, κατά τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της ΕΣΔΑ (πρβλ. απόφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδος, σκ. 39, 46, ΣτΕ 674/2018), σε συνδυασμό και με τις ρυθμίσεις του άρθρου 72 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), αναλόγως εφαρμοζομένων και σε αγωγές που εκδικάζονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο βάσει του άρθρου 123 του ίδιου ως άνω διατάγματος (όπως αντικ. από το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135), συνάγεται ότι επί αγωγών συνταξιούχων υπαγόμενων στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, με αντικείμενο την ικανοποίηση απαιτήσεων που απορρέουν από τη συνταξιοδοτική τους σχέση, είτε ευθέως εκ του νόμου, είτε ένεκα αδικοπραξίας κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., παθητικώς νομιμοποιείται πάντοτε το Ελληνικό Δημόσιο. Και τούτο, διότι αυτό, μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος και της καταβολής των συντάξεων, ως συνέχειας των αποδοχών (βλ. σκέψη III Ε), αλλά και τον κατ' αρχήν φορέα της συνταξιοδοτικής σχέσης (βλ. άρθρο 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα, κωδικοποιηθέντος με το άρθρο πρώτο του π.δ/τος 169/2007, Α' 210), με συνέπεια να καταλαμβάνεται το Ελληνικό Δημόσιο από τις συνέπειες της δικαστικής απόφασης (εκτελεστότητα, δεδικασμένο, υποχρέωση συμμόρφωσης), ανεξαρτήτως του εάν βαρύνεται αποκλειστικώς αυτό με την πληρωμή του σχετικού ποσού ή εάν το οικονομικό αυτό βάρος έχει αναδεχθεί και άλλος φορέας (βλ. σκέψεις III Α, Γ και Ε και πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 1453/2006). Περαιτέρω, όταν αντικείμενο της αγωγής συνιστούν αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις των συνταξιούχων του Δημοσίου, κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., από τη θεσμοθέτηση και εφαρμογή διατάξεων που φέρονται ως αντιβαίνουσες σε υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνες δικαίου, στον βαθμό που οι διατάξεις αυτές επιφέρουν ευρύτερες συνταξιοδοτικές συνέπειες και η εφαρμογή τους από τη συνταξιοδοτική Διοίκηση συνιστά άμεση συνέπεια της θέσπισής τους, το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται παθητικώς, όχι μόνο λόγω της, κατά τα ανωτέρω, εκ του Συντάγματος θέσης του ως εγγυητή του συνταξιοδοτικού αυτού συστήματος, αλλά ως και εκ της ευθύνης που απορρέει από τη θεσμοθέτηση των διατάξεων αυτών (βλ. σκέψη IV Α).

Β. Ειδικότερα, για αποζημιωτικής φύσης απαιτήσεις γεννηθείσες κατά το χρονικό διάστημα μέχρι τις 31.12.2016, κατά το οποίο οι συνταξιοδοτικές διατάξεις επί του κανονισμού και της πληρωμής των συντάξεων των υπαγομένων στο καθεστώς αυτό εφαρμόζονταν από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής, που εντασσόταν οργανικά στο Υπουργείο Οικονομικών (βλ. άρθρα 48, 49, 50, 51 και 52 του π.δ/τος 111/2014 «Οργανισμός Υπουργείου Οικονομικών», όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο εν προκειμένω χρόνο», Α' 178), η σχετική αποζημιωτική ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου απορρέει τόσο από την εγγυητική του θέση στο ειδικό αυτό συνταξιοδοτικό σύστημα, όσο και από τη θεσμοθέτηση των σχετικών διατάξεων, αλλά και από την εφαρμογή τους από τα όργανά του (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 478-481/2018, 4741/2014). Η δυνατότητα δε του δικαιούχου να απαιτήσει δικαστικώς την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων από το Ελληνικό Δημόσιο και η παθητική νομιμοποίηση του τελευταίου, στις δίκες που έχουν ως αντικείμενο αποζημιωτικές αξιώσεις γεννηθείσες μέχρι τις 31.12.2016, δεν αναιρούνται από τη μεταφορά της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων από 1.1.2017 στον συσταθέντα με το άρθρο 51 του ν. 4387/2016 (Α' 85) «Ενιαίο

Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης» (εφεξής «ΕΦΚΑ»), μεταφορά που συντελέστηκε με την κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 100 παρ. 1 εδ. β του ν. 4387/2016 εκδοθείσα κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (Β' 4074), με την οποία ορίστηκε ότι από την ως άνω ημερομηνία (1.1.2017) καταβάλλονται από τον ΕΦΚΑ και αναδρομικά συντάξεων του Δημοσίου, έστω και αν ανατρέχουν σε χρόνο προγενέστερο της ημερομηνίας αυτής. Επίσης, η παθητική νομιμοποίηση του Ελληνικού Δημοσίου, σε δίκες με αντικείμενο αποζημιωτικές αξιώσεις που γεννήθηκαν μέχρι τις 31.12.2016, δεν αναιρείται ούτε μετά τις 30.4.2018, οπότε και ολοκληρώθηκε – σύμφωνα με τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 2915/783/17.1.2018 (Β' 55), που εκδόθηκε κατ' επίκληση των άρθρων 51, 53 παρ. 2, 100 παρ. 1 του ν. 4387/2016 και 395 του ν. 4512/2018 (Α' 5) – η μεταφορά αρμοδιοτήτων της Γενικής Διεύθυνσης Χορήγησης Συντάξεων Δημοσίου Τομέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών στον ΕΦΚΑ. Και τούτο διότι, ενόψει του συνταγματικώς κατοχυρωμένου ειδικού συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, της εκ του Συντάγματος εγγυητικής θέσης του Δημοσίου σ' αυτό, της σαφούς συνταγματικής του διάκρισης, ως συνταξιοδοτικού φορέα, από τους κατ' άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος φορείς κοινωνικής ασφάλισης (βλ. σκέψεις ΙΙΙ Γ και Ε), σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 51, 53 και 70 του ν. 4387/2016, συνάγεται ότι ο ΕΦΚΑ δεν συνιστά οιονεί καθολικό διάδοχο του Δημοσίου, ούτε συνεχίζει τις σχετικές δίκες αυτού, όπως αντιθέτως συμβαίνει με τους φορείς, τομείς, κλάδους και λογαριασμούς κοινωνικής ασφάλισης που συγχωνεύθηκαν σ' αυτόν και απώλεσαν τη νομική τους προσωπικότητα (βλ. σχετικώς ΣτΕ 1965, 1835, 1383, 442/2018) ή κατά το σκέλος που απορροφήθηκαν από τον ΕΦΚΑ με τη μεταφορά σ' αυτόν των κοινωνικοασφαλιστικών τους αρμοδιοτήτων (βλ. σχετικώς για τον ΟΓΑ, ΣτΕ 1839, 1670, 29/2018, 3326, 2128, 744/2017 και για το ΝΑΤ, ΣτΕ 1067/2018). Αυτό, άλλωστε, συνάγεται και από τη σταδιακή μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών αρμοδιοτήτων του Δημοσίου στον ΕΦΚΑ με ειδικές ρυθμίσεις, όλως διακριτές από το σύστημα της εκ του νόμου οιονεί καθολικής διαδοχής, που υιοθετήθηκε για τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης, και χωρίς να προβλέπεται ρητώς καθ' οιονδήποτε τρόπο ότι ο ΕΦΚΑ υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Δημοσίου, που απορρέουν από την άσκηση των συνταξιοδοτικών του αρμοδιοτήτων (πρβλ. a contrario ΣτΕ 3436/2015, 4097/2015, 3298, 3297/2017, 1592/2010). Δοθέντος δε, ότι στις ρυθμίσεις των άρθρων 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016 και των ως άνω κ.υ.α. δεν ορίζεται κατά τρόπο ρητό, σαφή και προβλέψιμο (πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017, ΣτΕ Ολ. 2649, 1738/2017, πρβλ. ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ 2034/2011 Ολ., 4731/2014, 640/2015 κ.ά., ΔΕΕ απόφ. της 18.11.2008, C- 158/07, Jacqueline Forster κατά Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep, σκ. 67, βλ. και τον ν. 4048/2012 «Ρυθμιστική Διακυβέρνηση: Αρχές, Διαδικασίες και Μέσα Καλής Νομοθέτησης», Α' 34, στο άρθρο 2 παρ. 1 περ. η ή όπου μεταξύ των αρχών καλής νομοθέτησης περιλαμβάνεται και η ασφάλεια δικαίου), ότι το Ελληνικό Δημόσιο παύει να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και ότι αποκλειστικώς υπόχρεος προς ικανοποίηση αυτών φορέας καθίσταται πλέον ο ΕΦΚΑ, συνάγεται, τόσο υπό των ως άνω άρθρων 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ περί πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, όσο και των άρθρων 17 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ για τη προστασία της περιουσίας, όπως των συνταξιοδοτικής φύσης αξιώσεων (βλ. σκέψη ΙΙΙ Δ), ότι το Ελληνικό Δημόσιο παραμένει υπόχρεο προς ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων, που γεννήθηκαν μέχρι τις 31.12.2016. Σε κάθε δε περίπτωση, με τη μεταφορά της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων στον ΕΦΚΑ, από 1.1.2017, θεσπίζεται και δική του αυτοτελής και πρόσθετη υποχρέωση καταβολής των σχετικών ποσών στους δικαιούχους, ήτοι των αποζημιωτικής φύσης αξιώσεών τους, που έχουν γεννηθεί μέχρι τις 31.12.2016, χωρίς να αποσβέννυται η αρχική υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου (πρβλ. άρθρο 477 του Αστικού Κώδικα περί της σωρευτικής αναδοχής χρέους, ελλείψει αντίθετης, ρητής και σαφούς ρύθμισης, βλ. ΑΠ 60/2017, 984/2006, 557/1999), με συνέπεια να ιδρύεται, για τις αξιώσεις του διαστήματος αυτού, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του ΕΦΚΑ παθητική εις ολόκληρον ενοχή, κατά τα άρθρα 481 επ. ΑΚ. Στο πλαίσιο αυτό, ο δικαιούχος δύναται να εναγάγει οποιονδήποτε των υπόχρεων – συνοφειλετών ή όλους μαζί ή συγχρόνως ή διαδοχικώς για το σύνολο ή για μέρος της παροχής (βλ. σκέψη ΙV Β και ΑΠ Ολ. 1770/2014, 176/1976). Και τούτο διότι, όπως προεκτέθηκε (βλ. σκέψη ΙV Β), σύμφωνα με τα άρθρα 482 και 483 του Αστικού

Κώδικα επί οφειλής εις ολόκληρον ο δανειστής έχει το δικαίωμα κατά τη νομικώς ανέλεγκτη και απολύτως ελεύθερη κρίση του να απαιτήσει την παροχή, κατά την προτίμησή του, από οποιονδήποτε συνοφειλέτη, είτε ολικά, είτε μερικά, εξυπακουόμενου ότι σε περίπτωση που η αποζημίωση καταβληθεί πλήρως από ένα των εις ολόκληρο υπόχρεων, η ενοχή εις ολόκληρον, όσον αφορά τη σχέση του δικαιούχου με τους συνευθυνομένους, αποσβέννεται και ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ζητήσει από άλλο υπόχρεο την εκ νέου καταβολή της αποζημίωσης (βλ. ΣτΕ Ολ. 169/2010, Α.Π. 871/2010, 538/1966, 585/1966, 582/1967, 616/1967). Στο πλαίσιο αυτό, εάν έχει εναχθεί αποκλειστικώς το Ελληνικό Δημόσιο, αυτό δεν κωλύεται, κατ' εφαρμογή της κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο συμμόρφωσης προς σχετικές δικαστικές αποφάσεις, να προβεί, με μεταφορά των σχετικών πιστώσεων στον ΕΦΚΑ, σε ικανοποίηση των συνταξιοδοτικών απαιτήσεων μέσω του φορέα αυτού, κατά την τακτική πληρωμή των συντάξεων από το τελευταίο.

Γ. Εξάλλου, για τις σχετικές αποζημιωτικές απαιτήσεις που γεννώνται από την εφαρμογή των οικείων συνταξιοδοτικών διατάξεων για το διάστημα από 1.1.2017 και εντεύθεν, κατά το οποίο η αρμοδιότητα πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου έχει μεταφερθεί στον ΕΦΚΑ, το Ελληνικό Δημόσιο εξακολουθεί να ευθύνεται για την ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων και να νομιμοποιείται παθητικώς στις σχετικές δίκες. Και τούτο, τόσο λόγω της κατά τα ανωτέρω εγγυητικής του θέσης στο εν λόγω ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς, που το καθιστά άνευ ετέρου διάδικο στις σχετικές δίκες όσο και της αυτοτελούς αποζημιωτικής του ευθύνης που απορρέει από την θέσπιση διατάξεων, επί των οποίων προβάλλεται αντίθεση σε διατάξεις υπέρτερης τυπικής ισχύος. Η ευθύνη του δε αυτή και η αυτοτελής παθητική του νομιμοποίηση δεν αναιρούνται από την παράλληλη και εις ολόκληρον ευθύνη του ΕΦΚΑ, για την ικανοποίηση των απαιτήσεων που γεννώνται από 1.1.2017, τόσο ως φορέα που έχει παγίως αναδεχθεί το βάρος πληρωμής των συντάξεων του Δημοσίου κατά τα οριζόμενα στη σχετική κ.υ.α., όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, όσο και ένεκα της εφαρμογής των διατάξεων αυτών, κατά το διάστημα αυτό από όργανά του, κατ' άρθρα 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ., σε συνδυασμό με το άρθρο 926 του Αστικού Κώδικα (βλ. σκέψη IV και ΣτΕ Ολ. 479-481/2018, 4741/2014). Και τούτο, χωρίς να ιδρύεται, ελλείψει ειδικής ρητής, σαφούς και προβλέψιμης ρύθμισης, δικονομική υποχρέωση του ενάγοντος να στραφεί υποχρεωτικώς και κατά του τελευταίου αυτού φορέα. Αντιθέτως, όπως σαφώς συνάγεται από τον συνδυασμό των προεκτεθεισών ρυθμίσεων των άρθρων 926, 481, 482 του Α.Κ. και 115 του ΚΔΔ, δεν θεσπίζεται υποχρέωση και μάλιστα επί ποινή απαραδέκτου της σχετικής αγωγής του δικαιούχου της απαίτησης να αξιώσει την αποζημίωση από τους εις ολόκληρον ευθυνόμενους, είτε με χωριστές αγωγές συμμέτρως, είτε με κοινή αγωγή εις ολόκληρο, καθόσον, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, επί οφειλής εις ολόκληρον ο δανειστής έχει την απόλυτη ευχέρεια να απαιτήσει την παροχή κατά την προτίμησή του από οποιονδήποτε συνοφειλέτη είτε ολικά είτε μερικά, η δε καταβολή από έναν εκ των υπόχρεων ενεργεί αντικειμενικώς και ως προς τους λοιπούς (βλ. ΣτΕ Ολομ. 169/2010, Α.Π. 871/2010, 538/1966, 585/1966, 582/1967, 616/1967). Σε κάθε δε περίπτωση, είτε οίκοθεν, είτε στο πλαίσιο της συμμόρφωσης προς τη σχετική δικαστική απόφαση, το Ελληνικό Δημόσιο δύναται να συμμορφωθεί, μέσω των οικείων υπηρεσιών του ΕΦΚΑ περί πληρωμής των αναδρομικών ποσών συντάξεων, κατά τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016 (βλ. ανωτέρω παρούσα σκέψη V Β).

Δ. Αντίθετη εκδοχή περί διαδοχής του Δημοσίου από τον ΕΦΚΑ και περί αποκλειστικής παθητικής νομιμοποίησης του τελευταίου στις σχετικές δίκες, τόσο για το χρονικό διάστημα μέχρι 31.12.2016, όσο και από 1.1.2017 και εντεύθεν, πέραν του ότι θα αντέβαιναν στη συνταγματικώς κατοχυρωμένη ειδική θέση του Δημοσίου στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, που του προσδίδει και την άνευ ετέρου δικονομική θέση του παθητικώς νομιμοποιούμενου στις σχετικές δίκες, δεν θα εύρισκαν έρεισμα ούτε στις σχετικές οργανικές περί ΕΦΚΑ διατάξεις (άρθρα 51, 53, 70 και 100 του ν. 4387/2016), αλλά ούτε και στις διατάξεις των ως άνω κ.υ.α. για τη μεταφορά των σχετικών συνταξιοδοτικών

αρμοδιοτήτων στον ΕΦΚΑ. Επίσης, κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στις συνταγματικώς κατοχυρωμένες και διατρέχουσες την ΕΣΔΑ αρχές της ασφάλειας δικαίου, της σαφήνειας και της προβλεψιμότητας, σε σχέση με την ταυτότητα του πραγματικού οφειλέτη και υπόχρεου προς ικανοποίηση των σχετικών αξιώσεων, καθιστώντας αυτήν επισφαλής, χωρίς να έχει παρασχεθεί η δέουσα ενημέρωση στους δικαιούχους για την αποκλειστική επιδίωξη των αξιώσεών τους από τον ΕΦΚΑ (βλ. κατ' αναλογία απόφ. ΕΔΔΑ της 29.1.2013 Ζολώτας κατά Ελλάδος, σκ. 52-55), ενόψει και των ουσιαστικών και διαδικαστικών εγγυήσεων, με τις οποίες απαιτείται, τόσο κατά το άρθρο 17 παρ. 1 του Συντάγματος, όσο και κατά το 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, να περιβάλλεται το δικαίωμα στην περιουσία, για την αποτελεσματική δικαστική του προστασία (βλ. αποφ. ΕΔΔΑ της 13.9.2011, Ζαφρανάς κατά Ελλάδος, σκ. 36, της 5.2.2009 Βοντάς κατά Ελλάδος, σκ. 35, της 31.5.2007 Bistronic κατά Κροατίας, σκ. 33, της 27.3.2007 Αποστολίδης και λοιποί κατά Τουρκίας, σκ. 70, της 21.5.2002 Jokela κατά Φινλανδίας, σκ. 45). Εξ άλλου, ενόψει της κατ' άρθρο 25 παρ. 1 δ' του Συντάγματος αρχής της αναλογικότητας και της απορρέουσας από την ΕΣΔΑ αρχής της δίκαιης ισορροπίας, η αποκλειστική επιδίωξη της ικανοποίησης των σχετικών αξιώσεων μόνον από τον ΕΦΚΑ, επί ποινή απαραδέκτου των αγωγών που ασκούνται μόνο κατά του Ελληνικού Δημοσίου, θα επέριπτε ένα δυσανάλογο βάρος στους φορείς των σχετικών αξιώσεων, επιβάλλοντάς τους πρόσθετες διατυπώσεις και περιορισμούς, κατά τη δικαστική επιδίωξη των σχετικών αξιώσεων, χωρίς σαφή νομοθετική ρύθμιση που να πληροί τις ως άνω αναγκαίες διαδικαστικές εγγυήσεις, θίγοντας τον πυρήνα τόσο του δικαιώματος τους στην περιουσία, όσο και του δικαιώματος δικαστικής προστασίας. Στον βαθμό, μάλιστα, που οι διατάξεις περί πληρωμής των συντάξεων από τον ΕΦΚΑ εντάσσονται στο πλαίσιο μίας διαρθρωτικής μεταβολής που επέφερε ο νομοθέτης στο ειδικό συνταξιοδοτικό καθεστώς των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών, οι νέες αυτές ρυθμίσεις σε καμία περίπτωση δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν αιτία για να τεθούν εν αμφιβάλω οι σχετικές αξιώσεις τους και έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, ως κατ' αρχήν συνταξιοδοτικού τους φορέα βάσει του άρθρου 1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και εκ του Συντάγματος εγγυητή του ειδικού τους συνταξιοδοτικού καθεστώτος. Τούτο δε, ενόψει και της σχετικής γνωμοδότησης του Δικαστηρίου τούτου περί της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ν. 4387/2016 ως προς την ένταξη των δημόσιων λειτουργών, υπαλλήλων και στρατιωτικών στον ΕΦΚΑ (βλ. Ε.Σ. Πρακτ. Ολ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016), η οποία θεμελιώνει, άνευ ετέρου, δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των δικαιούχων για την εναγωγή μόνον του Ελληνικού Δημοσίου, τόσο επί ευθειών εκ του νόμου, όσο και επί αποζημιωτικής φύσης αξιώσεων (πρβλ. Ε.Σ. Ολ. 244/2017 και, κατ' αναλογία, Ε.Σ. Ολ. 2142, 750, 748, 287/2017).

Ε. Σε κάθε δε περίπτωση, το ως άνω ζήτημα της συνταγματικότητας ή μη των διατάξεων του ν. 4387/2016 (βλ. Ε.Σ. Ολ. 1388, 1277/2018, 244/2017, Ολ. Πρακτ. 1ης Ειδ. Συν/σης της 20.4.2016, απόφ. Ειδ.Δικ. άρθρου 88 του Συντάγματος 1/2018), δεν αποτελεί ουσιαστικό αντικείμενο της επίδικης υπόθεσης, ούτε δύναται να επιλυθεί στο στάδιο εξέτασης της διαδικαστικής προϋπόθεσης της παθητικής νομιμοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου στην παρούσα δίκη (πρβλ. Ειδ. Δικ. 1- 4/2018), ενόψει και του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατά τα άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 484/2018, 244/2017, αποφ. ΕΔΔΑ της 19.3.1997 «Hornsby κατά Ελλάδος», της 14.12.1999 «Αντωνακόπουλος και Βορτσελά κατά Ελλάδος», της 25.3.1999 «Ιατρίδης κατά Ελλάδος», της 8.4.2004 «Assanidze κατά Γεωργίας», και της 11.12.2003 «Καραχάλιος κατά Ελλάδος» της 22.12.2005 «Ιερά Μονή Προφήτου Ηλίου Θήρας κατά Ελλάδος», της 10.5.2007 «Πανταλέων κατά Ελλάδος», της 21.6.2007 «Γεωργούλης κλπ. κατά Ελλάδος», της 28.10.2010 «Βλαστός κατά Ελλάδος»).

ΣΤ. Στην υπό κρίση υπόθεση, οι αξιώσεις του ενάγοντος ερείδονται επί του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., και αφορούν σε ποσά συντάξεων, που αυτός απώλεσε για το διάστημα από 1.7.2014 έως 30.9.2017, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013,

διατάξεις που, κατά τους ισχυρισμούς του, αντιβαίνουν σε κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος περί του ειδικού μισθολογικού και συνταξιοδοτικού καθεστώτος των δικαστικών λειτουργών και του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, οι οποίες έχουν, ως εκ του περιεχομένου τους, ευρύτερες συνέπειες για την συνταξιοδοτική του κατάσταση, έτυχαν δε άμεσης εφαρμογής, κατ' αρχήν από διοικητικά όργανα ενταγμένα στην οργανωτική δομή του Δημοσίου μέχρι τις 31.12.2016 και εν συνεχεία από όργανα εντός της δομής του ΕΦΚΑ, από 1.1.2017 και εντεύθεν. Ενόψει τούτων και των όσων έγιναν δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, το Ελληνικό Δημόσιο, νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη, εφόσον αυτό συνιστά τον εκ του Συντάγματος εγγυητή του ειδικού συνταξιοδοτικού συστήματος, μεταξύ άλλων και των δικαστικών λειτουργών και του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ, όπως ο ανάγων, οι δε αξιώσεις του τελευταίου ερείδονται στην, κατά τους ισχυρισμούς του, αντίθεση προς κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος των ανωτέρω διατάξεων, που θεσμοθετήθηκαν από όργανα του Κράτους, έχοντας ευρύτερες δυσμενείς συνέπειες στην διαμόρφωση του ύψους των συντάξεών του και εφαρμόστηκαν κατά το διάστημα μέχρι τις 31.12.2016 από διοικητικά όργανα αυτού. Εξ άλλου, το Ελληνικό Δημόσιο νομιμοποιείται παθητικώς και ως προς τις αξιώσεις του ενάγοντος που γεννήθηκαν μετά την 1.1.2017, ημερομηνία μεταφοράς της αρμοδιότητας πληρωμής των συντάξεων στον ΕΦΚΑ, κατά τα οριζόμενα στην κ.υ.α. 124456/0092/13.12.2016, οπότε οι σχετικές διατάξεις έτυχαν εφαρμογής από όργανα του τελευταίου, καθόσον το Δημόσιο διατηρεί και μετά την ημερομηνία αυτή τόσο την ιδιότητα του εγγυητή του ειδικού αυτού συνταξιοδοτικού συστήματος όσο και την υποχρέωση προς αποκατάσταση της ζημίας που τυχόν προήλθε από την θέσπιση των σχετικών διατάξεων. Τούτο δε, ανεξαρτήτως της παράλληλης ευθύνης και του ΕΦΚΑ, ως εις ολόκληρον οφειλέτη, κατά τα προεκτεθέντα, η οποία πάντως δεν ασκεί επιρροή ούτε επί της παθητικής νομιμοποίησης του Δημοσίου ούτε επί του παραδεκτού της υπό κρίση αγωγής.

Ζ. Κατόπιν αυτών, η υπό κρίση αγωγή, για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή δικαστικού ενσήμου, ως εκ της μετατροπής του κατανηφιστικού της αιτήματος σε αναγνωριστικό (βλ. άρθρα 75 παρ. 3 και 274 παρ. 1 του ΚΔΔ, αναλόγως εφαρμοζόμενου βάσει του άρθρου 123 του π.δ/τος 1225/1981), έχει ασκηθεί αρμοδίως και κατά τα λοιπά παραδεκτώς είναι δε περαιτέρω ερευνητέα, ως προς την νομική και ουσιαστική της βασιμότητα.

- 1. Α.** Με την 164/2015 απόφαση του Ειδικού Δικαστηρίου του άρθρου 88 του Συντάγματος κρίθηκε ότι οι, θεσπισθείσες με τους ν. 3833/2010 (άρθρο 1 παρ. 2), 3845/2010 (άρθρο τρίτο παρ. 6), 3865/2010 (άρθρο 11), 4002/2011 (άρθρο 2 παρ. 13), 4024/2011 (άρθρο 1 παρ. 10) και 4051/2012 (άρθρο 1 παρ. 1), περικοπές των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών και κατ' επέκταση του κυρίου προσωπικού του ΝΣΚ εντάσσονται, όπως και αυτές των λοιπών συνταξιούχων του Δημοσίου, σε ένα ευρύτερο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής και προώθησης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων της ελληνικής οικονομίας, για την άμεση μείωση των κρατικών δαπανών και την εξεύρεση πόρων, με σκοπό, τόσο την αντιμετώπιση της έκτακτης οικονομικής ανάγκης στην οποία βρέθηκε η Χώρα, όσο και τη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής κατάστασης, δεν υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο και, ως εκ τούτου, δεν θίγουν τις συνταγματικές αρχές της διάκρισης των λειτουργιών και της δικαστικής ανεξαρτησίας, λαμβανομένων υπόψη του ύψους, των χαρακτηριστικών τους και των συνθηκών, υπό τις οποίες θεσπίστηκαν.
- 2. Β.** Με την παρ. Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012), αφενός θεσπίστηκαν νέες μειώσεις στις καταβαλλόμενες από το Δημόσιο, μεταξύ άλλων, και στους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, συντάξεις (ή το άθροισμα συντάξεων και μερισμάτων), που υπερέβαιναν τα 1.000 ευρώ, με κλιμάκωση του ποσοστού μείωσης από 5% έως και 20%,

αναλόγως του ύψους τους, και με κατοχύρωση κατώτατου ορίου εναπομένουσας σύνταξης μετά την εφαρμογή κάθε ποσοστού μείωσης (υποπαράγραφος Β.3, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 4111/2013, Α' 18, με έναρξη ισχύος – σύμφωνα με την παράγραφο 5 του ίδιου άρθρου από 19.11.2012), αφετέρου καταργήθηκαν πλέον για όλους τους συνταξιούχους του Δημοσίου τα επιδόματα και δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας (υποπαράγραφος Β.4).

Γ. Με την 1/2018 απόφαση του κατά του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος Ειδικού Δικαστηρίου, στο πλαίσιο αγωγής κατ' άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού, κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς και ελήφθησαν υπόψη για τον επανυπολογισμό των συντάξεών τους κατά το άρθρο 14 παράγραφοι 1 περ. β και 2 περ. α του νεότερου νόμου 4387/2016, καθώς και οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 13 αυτού, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς σύνταξης, που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Τούτο, διότι κατά τον προσδιορισμό των ανωτέρω περικοπών του ν. 4093/2012 δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη συνταξιοδοτική μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, την οποία, κατά τα ανωτέρω, κατοχυρώνει το Σύνταγμα ως εγγύηση για την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας της δικαστικής λειτουργίας και, δι' αυτής, την εξασφάλιση στους πολίτες αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, αφού, πέραν του αμιγώς ποσοτικού (αριθμητικού), και ως εκ τούτου απρόσφορου κριτηρίου, της επίτευξης, δηλαδή, συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μείωσης του εν γένει μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, δεν συνεκτιμήθηκαν οι τυχόν επιπτώσεις από τις εν λόγω μειώσεις σε σχέση με το επιδιωκόμενο οικονομικό όφελος, εάν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, καθώς και εάν ειδικώς οι συντάξεις αυτών παραμένουν, και μετά τις νέες μειώσεις, σε σχέση αναλογίας με τις αποδοχές των εν ενεργεία δικαστικών λειτουργών, όπως απαιτείται από το Σύνταγμα. Με βάση την παραδοχή αυτή, έγινε περαιτέρω δεκτό ότι μη νομίμως υπολογίστηκε η σύνταξη του ενάγοντος, συνταξιούχου δικαστικού λειτουργού, κατ' εφαρμογή των ανίσχυρων αυτών διατάξεων, ενώ εφαρμοστέες τυγχάνουν οι προϊσχύουσες αυτών διατάξεις (βλ. και αποφάσεις 2 έως 4/2018 του ίδιου Δικαστηρίου και Ε.Σ. Ολ. 1277/2018). Τα ανωτέρω κριθέντα ισχύουν σύμφωνα με το άρθρο 100Α του Συντάγματος και για τους συνταξιούχους πρώην μέλη

του ΝΣΚ (βλ. ανωτέρω Π.Γ και Ε.Σ. Ολομ. 2497/2016).

1. Το π.δ. 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304) ορίζει ότι το Δικαστήριο μεριμνά εξ επαγγέλματος για την πρόοδο της δίκης και διατάσσει κάθε κατά νόμο απαιτούμενη διαδικαστική πράξη και ενέργεια για τη διακρίβωση της αλήθειας και την ταχύτερη περάτωση της δίκης (άρθρο 25), ότι το Δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ν' αποφασίζει για τη συμπλήρωση των αποδείξεων με κάθε μέσο και να ζητεί από κάθε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή και από κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο πληροφορίες και στοιχεία που θα χρησιμεύσουν για την πληρέστερη διάγνωση της υπόθεσης, τα οποία υποχρεούνται να παρέχουν οι προαναφερόμενοι (άρθρο 70 παρ. 2 και 4) και ότι η επιμέλεια της εκτέλεσης της περί αποδείξεων απόφασης ανήκει στο Γραμματέα του Δικαστηρίου, ο οποίος και αποστέλλει με έγγραφό του επίσημο απόσπασμα της οικείας απόφασης στην Αρχή από την οποία ζητούνται τα έγγραφα, η οποία (Αρχή) οφείλει χωρίς αναβολή να εκτελέσει την εν λόγω απόφαση, αποστέλλοντας τα ζητούμενα έγγραφα (άρθρο 100 παρ. 1 και 2).

2. Α. Στην υπό κρίση υπόθεση από το σύνολο των στοιχείων του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο ενάγων είναι τέως Πρόεδρος του ΝΣΚ, ο οποίος κατέστη συνταξιούχος την 1η.7.2013. Με την ένδικη αγωγή του ζητεί να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, το συνολικό ποσό των 44.660,48 ευρώ. Από το ως άνω συνολικώς διεκδικούμενο ποσό, ζητεί α) το ποσό των 39.660,48 ευρώ ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, άλλως ως διαφορές συντάξεων, το οποίο σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του, αντιστοιχεί στη διαφορά των ποσών συντάξεων που έλαβε κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017 και των ποσών που θα ελάμβανε, εάν δεν εφαρμόζονταν επί των συντάξεων των δικαστικών λειτουργών οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, οι οποίες, όπως προβάλλεται, έρχονται σε αντίθεση με κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος και δη προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1, 25 παρ. 1 και 4, 26, 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος και τις συνταγματικές αρχές που απορρέουν από τα άρθρα αυτά, δηλαδή του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της αναλογικότητας, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας, καθώς και της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και β) το ποσό των 5.000 ευρώ, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης.

Β. Με βάση τα ανωτέρω δεκτά γενόμενα και κατά τα ήδη κριθέντα από το αρμόδιο Ειδικό Δικαστήριο του άρθρου 88 του Συντάγματος με την 1/2018 απόφασή του, οι διατάξεις της υποπαραγράφου Β.3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, κατά το μέρος που αφορούν τους συνταξιούχους δικαστικούς λειτουργούς, κατ' επέκταση δε και το κύριο προσωπικό του ΝΣΚ, αντίκεινται στις διατάξεις του άρθρου 26 του Συντάγματος και στις εξειδικεύουσες αυτές, ως προς τη δικαστική εξουσία, διατάξεις των άρθρων 87 παρ. 1 και 88 παρ. 2 του Συντάγματος, οι οποίες επιτάσσουν τη χορήγηση στους δικαστικούς λειτουργούς και κατ' επέκταση στο κύριο προσωπικό του ΝΣΚ σύνταξης που να μην αποκλίνει ουσιωδώς από τις αποδοχές των εν ενεργεία συναδέλφων τους, οι οποίοι έχουν τον αυτό βαθμό με εκείνον που κατείχαν οι συνταξιούχοι κατά την έξοδό τους από την ενεργό υπηρεσία, ώστε να διασφαλίζεται σε αυτούς επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης, ανάλογο με το κύρος και την αποστολή του λειτουργήματος που ασκούσαν. Επομένως, οι γενόμενες παρακρατήσεις στις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος, βάσει των ανωτέρω ανίσχυρων διατάξεων, είναι μη νόμιμες, η δε ένδικη αγωγή, ερειδόμενη στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., είναι νόμω βάσιμη και γεννάται ευθύνη του Δημοσίου προς αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο ενάγων από τη στέρηση των διαφορών σύνταξης που θα ελάμβανε, αν δεν είχε μεσολαβήσει η παράνομη ενέργεια των οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου και συγκεκριμένα η θέσπιση των εν λόγω διατάξεων, οι οποίες έτυχαν άμεσης εφαρμογής αρχικώς από διοικητικά όργανα του Δημοσίου και εν συνεχεία από όργανα του ΕΦΚΑ.

Γ. Περαιτέρω, η ένδικη αξίωση δεν έχει υποπέσει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 140 παρ. 1 του ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (...) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143), στην οποία υπόκειται, ως απορρέουσα από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του Δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί στο πλαίσιο της απονομής συντάξεων και άρχεται από το τέλος του οικονομικού έτους εντός του οποίου γεννήθηκε η αξίωση, κατ' άρθρα 90 του ν. 2362/1995 και 141 του ν. 4270/2014 (βλ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ 7, 5/2006, Ε.Σ. Ολ. 1521, 1031, 296/2017, 2682/2013, ΙΙ Τμ. 2171, 1582/2017).

Δ. Κατόπιν των ανωτέρω, ο ενάγων πρέπει να λάβει ως αποζημίωση, κατά το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., τα ποσά συντάξεων που παρακρατήθηκαν από τη σύνταξή του, κατ' εφαρμογή των ανωτέρω ανίσχυρων διατάξεων του άρθρου πρώτου παράγραφος Β υποπαραγράφος Β3 του ν. 4093/2012 κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 30.9.2017.

Δ. Πλην όμως, από τα στοιχεία του φακέλου και από τα προσκομισθέντα από τον ενάγοντα ενημερωτικά σημειώματα καταβληθεισών συντάξεων δεν προκύπτουν τα ποσά που ο ενάγων ισχυρίζεται ότι παρακρατήθηκαν με βάση τις ανωτέρω διατάξεις του ν. 4093/2012 επί των καταβληθέντων σε αυτόν, με τη σύνταξη Ιανουαρίου 2014, αναδρομικών, τα οποία αφορούν στις συντάξεις που ο ενάγων δικαιούταν να εισπράξει κατά το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 (χρονικό σημείο κατά το οποίο η σύνταξη ορίστηκε καταβλητέα σύμφωνα με την οικεία συνταξιοδοτική πράξη) έως 31.12.2013. Για το λόγο αυτό, το Δικαστήριο κρίνει αναγκαίο για την ασφαλή διάγνωση της διαφοράς να αναβάλει την έκδοση οριστικής απόφασης όσον αφορά στον προσδιορισμό των τυχόν παρανόμως παρακρατηθέντων από τη σύνταξη του ενάγοντος ποσών για το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 31.12.2013, προκειμένου, με επιμέλεια της Γραμματείας του Τμήματος, να προσκομιστεί στο Δικαστήριο από την αρμόδια πλέον Διεύθυνση Χορήγησης Συντάξεων Δημόσιου Τομέα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (άρθρο 395 παρ.8 του ν. 4512/2018, Α' 5, άρθρο μόνο της υπ' αριθ. ΚΥΑ 2915/783/17.1.2018 «Μεταφορά των αρμοδιοτήτων των συντάξεων του Δημόσιου Τομέα στον ΕΦΚΑ», Β' 55 και άρθρα 15 και 19 του π.δ/τος 8/2019 -Α' 8), εντός προθεσμίας δύο μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης στην εν λόγω Διεύθυνση αναλυτική βεβαίωση, από την οποία να προκύπτει το ποσό που τυχόν παρακρατήθηκε δυνάμει της υποπαραγράφου Β3 της παρ. Β ν. 4093/2012, από τα καταβληθέντα στον ενάγοντα, με τη σύνταξη Ιανουαρίου 2014, αναδρομικά ποσά συντάξεων για το ως άνω χρονικό διάστημα (από 1.7 έως 31.12.2013).

Ε. Περαιτέρω, όπως προκύπτει από τα προσκομιζόμενα εκκαθαριστικά σημειώματα συντάξεων μηνών Ιανουαρίου 2014 έως Σεπτεμβρίου 2017 και δεν αμφισβητείται ειδικότερα από το εναγόμενο:

1. για το χρονικό διάστημα από 1.1.2014 έως 30.6.2014, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε, σύμφωνα με την ανίσχυρη κατά τα ανωτέρω υποπαραγράφο Β3 της παραγράφου Β του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012, το ποσό των 637,00 ευρώ, ήτοι συνολικώς για το ανωτέρω χρονικό διάστημα, το ποσό των 3.822,00 ευρώ (ήτοι 637,00 ευρώ X 6 μήνες),
2. για το χρονικό διάστημα από 1.7.2014 έως 30.11.2014, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε για την ίδια ως άνω αιτία το ποσό των 634,04 ευρώ, ήτοι συνολικώς για το ανωτέρω διάστημα το ποσό των 3.170,20 ευρώ (ήτοι 634,04 ευρώ X 5 μήνες),
3. για το χρονικό διάστημα από 1.12.2014 έως 30.9.2017, από τις ακαθάριστες μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος παρακρατήθηκε για την ίδια ως άνω αιτία το ποσό των 848,42 ευρώ, ήτοι συνολικώς για το ανωτέρω διάστημα το ποσό των 28.846,28 ευρώ (ήτοι 848,42 ευρώ X 34 μήνες)

ΣΤ. Επομένως, το συνολικό ακαθάριστο ποσό, που παρακρατήθηκε από τις συντάξιμες αποδοχές του ενάγοντος για το χρονικό διάστημα από 1.1.2014 έως 30.9.2017 και, σύμφωνα με τα ανωτέρω, πρέπει να του επιστραφεί, ανέρχεται σε ευρώ (3.822,00 ευρώ συν 3.170,20 ευρώ συν 28.846,28). Εξάλλου, το αίτημα της αγωγής περί επιδίκασης του ποσού των 5.000 ευρώ ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, κατά το άρθρο 932 Α.Κ., είναι απορριπτέο, καθόσον το Δικαστήριο, μετ' εκτίμηση των περιστάσεων, άγεται στην κρίση ότι ο ενάγων δεν υπέστη ηθική βλάβη, που να δικαιολογεί την επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης.

1. Ακολούθως, η αγωγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή και να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 35.838,48 ευρώ, νομιμοτόκως, από την επίδοση της αγωγής σε αυτό (επίδοση στο Ελληνικό Δημόσιο στις 28.11.2017, βλ. την από 28.11.2017 έκθεση επίδοσης του Δικαστικού Επιμελητή Αργύρη Ζώη). Εξάλλου, επισημαίνεται ότι επειδή με την κρίση του αυτή το Δικαστήριο

αναγνωρίζει χρηματικές αξιώσεις από περιοδικές συνταξιοδοτικές παροχές, υπό το πρίσμα αφενός του δικαιώματος πλήρους και αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, κατ' άρθρα 20 παρ. 1 του Συντάγματος, 6 και 13 της ΕΣΔΑ, αφετέρου των συνταγματικών αρχών του κράτους δικαίου και της ασφάλειας δικαίου, κατ' άρθρα 2 παρ. 1, 5 παρ. 1, 25 παρ. 1α' του Συντάγματος, που διατρέχουν και το σύνολο της ΕΣΔΑ (βλ. Ε.Σ. Ολ. 973/2010, απόφ. Ειδ. Δικ. αρ. 88 Σ. 127/2016, ΑΕΔ 14/2013, ΣτΕ Ολ. 2034/2011 και, κατ' αναλογία, απόφ. ΕΔΔΑ της 2.6.2016 Παπαϊωάννου κατά Ελλάδα, σκ. 41, της 2.11.2010 «Stefanica κατά Ρουμανίας», σκ. 37 και 38, της 24.3.2009 «Tudor Tudor κατά Ρουμανίας», σκ. 29, της 1.12.2009 «Vincic και λοιποί κατά Σερβίας», σκ. 56), τόσο το απορρέον από την απόφαση αυτή δεδικασμένο (άρθρο 197 του ΚΔΔ) όσο και η υποχρέωση συμμόρφωσης του Ελληνικού Δημοσίου προς το περιεχόμενο της (άρθρα 1 και επ. του ν. 3068/2002, Α' 274) εκτείνονται και σε απαιτήσεις που αφορούν χρονικό διάστημα μεταγενέστερο εκείνου που καλύπτεται με τη δικαστική απόφαση. Και τούτο, στον βαθμό που οι απαιτήσεις αυτές απορρέουν από την ίδια έννομη σχέση και στηρίζονται στην ίδια νομική βάση (βλ. επί του δεδικασμένου ΑΠ Ολ. 10/2002, 310/2017 και επί της υποχρέωσης συμμόρφωσης Τριμ. Συμβ. Συμμ. ΣτΕ πρακτ.1/2017, 13/2016, 57/2008, 35, 17/2007).

Για τους λόγους αυτούς

Αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αγωγής ως προς τα αιτούμενα για το χρονικό διάστημα από 1.7.2013 έως 31.12.2013 ποσά.

Διατάσσει την εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την κοινοποίηση της παρούσας απόφασης συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο σκεπτικό της.

Δέχεται εν μέρει την αγωγή κατά τα λοιπά.

Αναγνωρίζει την υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να καταβάλει στον ... του ..., το ποσό των τριάντα πέντε χιλιάδων οκτακοσίων τριάντα οκτώ ευρώ και σαράντα οκτώ λεπτών (35.838,48 €), νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο σκεπτικό.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα, στις 27 Ιουνίου 2019.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΠΑΡΕΔΡΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΓΚΑΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 5 Μαρτίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΑΝΑΓΟΥ